

Na osnovu člana 6 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službeni list CG“, br. 56/09, 34/14 i 1/15), člana 37 Zakona o morskom ribarstvu i marikulturi („Službeni list CG“, br. 56/09 i 47/15) i čl. 7 i 19 Zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu („Službeni list CG“, broj 83/16), Vlada Crne Gore, na sjednici od 27. januara 2017. godine, donijela je

**UREDBU
O USLOVIMA, NAČINU I DINAMICI SPROVOĐENJA MJERA AGRARNE POLITIKE
ZA 2017. GODINU – AGROBUDŽET**

Član 1

Ovom uredbom utvrđuju se uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za tržišno-cjenovnu politiku, politiku ruralnog razvoja, poslove od javnog interesa, socijalne transfere pojedincima, bezbjednost hrane, veterine i fitosanitarne politike i mjere u oblasti ribarstva (u daljem tekstu: Agrobudžet).

Član 2

Sredstva predviđena Agrobudžetom opredijeljena su organu državne uprave nadležnom za poljoprivredu i ruralni razvoj (u daljem tekstu: Ministarstvo) u Budžetu Crne Gore za 2017. godinu (u daljem tekstu: Budžet) u ukupnom iznosu od 16.900.092,50€ od čega za:

1. razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo	15.300.000,00€;
2. sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja	1.380.000,00€;
3. sprovođenje fitosanitarnih mjera	220.092,50€;

1. Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo

Sredstva za razvoj poljoprivrede, ruralni razvoj i ribarstvo opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta funkcionalna klasifikacija 41101 - Program 2531 - Poljoprivreda i ribarstvo i Program 3891 - Ruralni razvoj i mogu biti uvećana iz kredita Svjetske Banke „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS) u skladu sa članom 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu, iz kredita Međunarodnog fonda za razvoj poljoprivrede - IFAD i donacija iz projekta EU/IPA institucionalno jačanje poljoprivrede i ruralnog razvoja IPARD-like - EU Grant No. TF 18039, i podrške EU kroz IPARD II Program za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja za period 2014-2020 u skladu sa članom 8 Zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu i izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja.

a. Program 2531 – Poljoprivreda i ribarstvo

1.1.1 pozicija 4147 – konsultantske usluge, projekti i studije, obezbjeđuju se iz sredstava opštih prihoda Budžeta u iznosu od	780.000,00€;
1.1.2 pozicija 4181 – subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od	9.900.000,00€;
1.1.3 pozicija 4318 – ostali transferi pojedincima-staračke naknade u iznosu od	3.300.000,00€.

b. Program 3891 – Ruralni razvoj

1.2.1 pozicija 4412 – izdaci za ruralni razvoj i lokalnu infrastrukturu u iznosu od	1.320.000,00€.

c) Donacije i kreditna sredstva

1.3.1 Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva (EU/IPA)	6.100.000,00€;
1.3.2 IPARD II Program	5.000.000,00€;
1.3.3 Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva/podrška organskoj proizvodnji	2.140.000,00€;
1.3.4 Projekat IFAD	1.000.000,00€;
1.3.5 Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore	400.000,00€.

UKUPNO (a+ b+ c):	29.940.000,00€
-------------------	----------------

2. Sredstva za sprovođenje mjera zdravstvene zaštite životinja

Sredstva za zdravstvenu zaštitu životinja u iznosu od 1.380.000,00€ opredijeljena su Ministarstvu, u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41101 - Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na pozicijama: 4181 – Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu

od 1.380.000,00€, koja će se realizovati u skladu sa Programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2017. godinu.

3. Sredstva za sprovođenje fitosanitarnih mjera

Sredstva za fitosanitarne mjere u iznosu od 220.092,50€ opredijeljena su Ministarstvu u okviru opštih prihoda Budžeta, funkcionalna klasifikacija 41101 – Program 2622 Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, na poziciji: 4149 – ostale usluge u iznosu od 217.092,50€ i poziciji 4132 – materijal za zdravstvenu zaštitu u iznosu od 3.000,00€, koja će se realizovati u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera za 2017. godinu.

Član 3

Za izvršenje Agrobudžeta, odgovorno je Ministarstvo i organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove odnosno službe određene za realizaciju programa i lica određena za praćenje programa.

Sprovođenje mjera agrarne politike utvrđenih ovom uredbom, vršiće službenici Ministarstva, koje rješenjem odredi ministar.

Obaveze prema korisnicima programa izvršavaće se po dinamici utvrđenoj budžetskim planom potrošnje, koji odobrava organ državne uprave nadležan za poslove finansija.

Troškovi iskazani po programima predstavljaju projektovane vrijednosti.

Ministarstvo može u toku izvršenja Agrobudžeta vršiti izmjene namjene korišćenja sredstava i preusmjeravati ih sa jednog programa na drugi do visine ukupnih sredstava.

Član 4

Uslovi, način i dinamika sprovođenja mjera agrarne politike za 2017. godinu dati su u Prilogu koji je sastavni dio ove uredbe.

Član 5

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

VLADA CRNE GORE

Broj:
Podgorica, ____2017. godine

PREDSJEDNIK,
Duško Marković

Agrobudžet 2017
prikaz agrobudžeta po mjerama i linijama

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa			4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit					
A) POLJOPRIVREDA												
1	MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE											
1.1	Direktna plaćanja											
1.1.1	4181	Direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji	2,352,000.00					2,352,000.00				
1.1.2	4181	Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka	1,600,000.00					1,600,000.00				
1.1.3	4181	Podrška jačanju otkupne mreže mlijeka	270,000.00					270,000.00				
1.1.4	4181	Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji	1,000,000.00					1,000,000.00				
1.1.5	4181	Direktna plaćanja za proizvodnju duvana	50,000.00					50,000.00				
UKUPNO DIREKTNNA PLAĆANJA (1.1.)			5,272,000.00					5,272,000.00				
1.2.	4181	PROGRAM UNAPREĐENJA PČELARSTVA	169,000.00					169,000.00				
1.3.	MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA											
1.3.1	4181	Program intervencija na tržištu	200,000.00					200,000.00				
1.3.2	4181	Upravljanje rizicima u poljoprivredi	80,000.00					80,000.00				
UKUPNO MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA (1.3.)			280,000.00					280,000.00				
UKUPNO MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE (1.1.+1.2.+1.3.)			5,721,000.00					5,721,000.00				
2	MJERE RURALNOG RAZVOJA											
2.1	Osovina 1: Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane											

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa			4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit					
2.1.1	4147	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (EU/IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori, Evropska unija i Svjetska banka – IPARD like 1 i IPARD like 2)	6,100,000.00			6,100,000.00						
2.1.2	4147	IPARD II program – Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD 2014-2020	5,000,000.00			5,000,000.00						
2.1.3	4147	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA – MIDAS PROJEKAT DODATNO FINANSIRANJE	1,840,000.00				1,840,000.00					
2.1.4	4181	Podrška razvoju vinogradarstva i vinarstva	200,000.00					200,000.00				
2.1.5	4181	Podrška podizanju i modernizaciji / opremanju proizvodnih voćnih zasada	250,000.00					250,000.00				
2.1.6	4181	Podrška razvoju maslinarstva	200,000.00					200,000.00				
2.1.7	4181	Podrška povrtarskoj proizvodnji	300,000.00					300,000.00				
2.1.8	4181	Podrška podizanju višegodišnjih zasada ljekovitog i aromatičnog bilja	100,000.00					100,000.00				
2.1.9	4181	Podrška investicijama za preradu na gazdinstvima	200,000.00					200,000.00				
2.1.10	4181	Unapređivanje kvaliteta proizvoda	145,000.00					145,000.00				
2.1.11	4181	Promocija poljoprivrednih proizvoda i poljoprivrede, edukacija i studijska putovanja poljoprivrednih proizvođača	100,000.00					100,000.00				
2.1.12	4181	Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka	100,000.00					100,000.00				
2.1.13	4181	Podrška aktivnostima kooperativa i nacionalnih udruženja	65,000.00					65,000.00				
2.1.14	4181	Podrška unapređenju stočnog fonda	600,000.00					600,000.00				
2.1.15	4181	Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje	350,000.00					350,000.00				
2.1.16	4181	Podrška investicijama za navodnjavanje	250,000.00						250,000.00			
2.1.17	4181	Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika	372,000.00					372,000.00				

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa			4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit					
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 1			16,172,000.00			11,100,000.00	1,840,000.00	2,982,000.00	250,000.00			
2.2	Osovina 2: Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima											
2.2.1	4412	Očuvanje autohtonih genetičkih resursa u poljoprivredi	40,000.00					40,000.00				
2.2.2	4181	Podrška organskoj proizvodnji	300,000.00				300,000.00					
2.2.3	4412	Održivo korišćenje planinskih pašnjaka	220,000.00						220,000.00			
2.2.4	4412	Podrška upravljanju stajskim đubrivom	85,000.00					85,000.00				
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 2			645,000.00				300,000.00	125,000.00	220,000.00			
2.3	Osovina 3: Mjere za poboljšanje kvaliteta života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima											
2.3.1	4412	Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima	90,000.00						90,000.00			
2.3.2	4412	Obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture	1,760,000.00				1,000,000.00		760,000.00			
UKUPNA SREDSTVA ZA OSOVINU 3			1,850,000.00				1,000,000.00		850,000.00			
UKUPNO MJERE RURALNOG RAZVOJA (2.1.+2.2.+2.3)			18,667,000.00			11,100,000.00	3,140,000.00	3,107,000.00	1,320,000.00			
3	PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI											
3.1	4181	Obrazovanje, istraživanja, razvoj i analize	90,000.00					90,000.00				
3.2	4181	Program unapređivanja stočarstva	344,000.00					344,000.00				
3.3	4147	Program stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu	310,000.00		310,000.00							
3.4	4147	Program savjetodavnih poslova u biljnoj proizvodnji	300,000.00		300,000.00							
3.5	4147	Program mjera kontrole kvaliteta proizvoda	170,000.00		170,000.00							
	UKUPNO PODRŠKA SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		1,214,000.00		780,000.00			434,000.00				
4	SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU											
4.1	4318	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	3,300,000.00							3,300,000.00		
5	4181	TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA	195,000.00					195,000.00				

Šifra	Ekonom. Klas.	Naziv programa	4147					4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit					
6	4147	INSTITUCIONALNI RAZVOJ I JAČANJE POLJOPRIVREDE CRNE GORE - (MIDAS) (GEF grant)	400,000.00			400,000.00						
UKUPNO ZA POLJOPRIVREDU (1+2+3+4+5+6)			29,497,000.00		780,000.00	11,500,000.00	3,140,000.00	9,457,000.00	1,320,000.00	3,300,000.00		
B) RIBARSTVO												
B-1	Podrška razvoju sektora morskog ribarstva i marikulture											
B-1.1	Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote											
B-1.1.1	4181	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demersalnih resursa	100,000.00					100,000.00				
B-1.1.2	4181	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa	20,000.00					20,000.00				
B-1.1.3	4181	Modernizacija profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu (plovila do 10m LOA)	50,000.00					50,000.00				
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPREĐIVANJA RIBARSKO FLOTE (B - 1.1)		170,000.00					170,000.00				
B-1.2	Mjera zaštite tradicionalnog ribolova											
B-1.2.1	4181	Revitalizacija ribolovnog alata mreža kalimera	30,000.00					30,000.00				
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPREĐIVANJA SEKTORA MARIKULTURE (B - 1.2)		30,000.00					30,000.00				
B-1.3	Mjera unapređivanja sektora marikulture											
B-1.3.1	4181	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture	45,000.00					45,000.00				
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE UNAPREĐIVANJA SEKTORA MARIKULTURE (B - 1.3)		45,000.00					45,000.00				
B-1.4	Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama											
B-1.4.1	4181	Održivo upravljanje i očuvanje resursa ribe i drugih morskih organizama	113,000.00					113,000.00				
	UKUPAN IZNOS SREDSTAVA ZA MJERE ODRŽIVOG UPRAVLJANJA I OČUVANJA RESURSA RIBE I DRUGIH MORSKIH ORGANIZAMA (B - 1.4)		113,000.00					113,000.00				

Šifra	Ekon. Klas.	Naziv programa			4147			4181	4412	4318	4132	4149
			Iznos	%	tekući	donacije	kredit					
		UKUPNA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE (B-1.1 + B-1.2 + B-1.3 + B-1.4)	358,000.00					358,000.00				
B.2		Podrška razvoju sektora slatkovodnog ribarstva i akvakulture										
B.2.1	4181	Mjera unapređenja slatkovodnog ribarstva (B-2.1.1. Održivo upravljanje slatkovodnim ribarstvom)	25,000.00					25,000.00				
B.2.2	4181	Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture (B-2.2.1 Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture)	60,000.00					60,000.00				
		UKUPNA PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE (B.2.1 + B.2.2)	85,000.00					85,000.00				
		UKUPNO ZA RIBARSTVO (B.1+B.2)	443,000.00					443,000.00				
		UKUPNO IZNOS SREDSTAVA ZA POLJOPRIVREDU I RIBARSTVO (A+B)	29,940,000.00		780,000.00	11,500,000.00	3,140,000.00	9,900,000.00	1,320,000.00	3,300,000.00		
		C) OPERATIVNI PROGRAMI UPRAVA										
7	4147	Program fitosanitarnih mjera	220,092.50								3,000.00	217,092.50
8	4181 4147	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	1,380,000.00					1,380,000.00				
		UKUPNO - AGROBUDŽET (A+B+C)	31,540,092.50		780,000.00	11,500,000.00	3,140,000.00	11,280,000.00	1,320,000.00	3,300,000.00	3,000.00	217,092.50

MJERE AGRARNE POLITIKE
A) POLJOPRIVREDA
1. MJERE TRŽIŠNO – CJENOVNE POLITIKE

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA	
1.1.1	DIREKTNJA PLAĆANJA U STOČARSKOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	<p>Specifični prirodni uslovi Crne Gore, koji se ogledaju u velikim površinama prirodnih livada i pašnjaka, predodredili su ekstenzivno gajenje preživara. Govedarstvo je najvažnija grana stočarstva, sa ukupnim brojem od oko 85.000 grla. Goveda se gaje na više od 50% poljoprivrednih gazdinstava, odnosno na 75% gazdinstava koja se bave stočarskom proizvodnjom. Izmjena rasnog sastava ide u pravcu povećanja učešća produktivnijih rasa dok se teži i povećanju broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu i unapređivanju infrastrukture na poljoprivrednim gazdinstvima kao i primjeni savremenijih načina uzgoja. Tov junadi sve više dobija na značaju, budući da se tov odvija kako u intenzivnim, tako i u ekstenzivnim sistemima uzgoja. Kod ovaca i koza, koje se tradicionalno gaje za proizvodnju mlijeka i mesa, ishrana se gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka lošijeg kvaliteta. Korišćenje raspoloživih resursa prirodnih livada i pašnjaka gajenjem preživara tijesno je povezano sa ostankom aktivne radne snage na ruralnom području, odnosno smanjenjem negativnih demografskih trendova.</p> <p>Narednih godina će se kao uslov za ostvarivanje prava za direktna plaćanja u stočarskoj proizvodnji postepeno uvoditi kriterijumi iz kodeksa dobre poljoprivredne prakse.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti stočarske proizvodnje i stvaranje tržišno održivog proizvođača; • obezbjeđivanje uslova za uravnotežen razvoj govedarstva, ovčarstva i kozarstva; • bolje korišćenje raspoloživih resursa, posebno prirodnih livada i pašnjaka; • jačanje vertikalne integracije u proizvodnji mesa; time podizanje standarda života poljoprivrednih proizvođača u ruralnim područjima kroz povećanje dohotka poljoprivrednih gazdinstava.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Direktna plaćanja u stočarstvu sadrže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>premije po grlu za krave i priplodne junice</i>; • <i>premije po grlu za priplodne ovce i koze</i>; • <i>premije za organizovani tov junadi, bikova i volova</i>; <p>a) <i>Premije za krave i priplodne junice</i> - pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od tri grla te vrste stoke, i to <u>samo za grla iznad</u> ovog minimuma. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno šest mjeseci.</p> <p>Osnovna premija po grlu za priplodne krave i junice iznosi do 70€.</p> <p>b) <i>Premije za priplodne ovce i koze</i> – pravo na podršku imaju sva gazdinstva koja gaje više od 30 ovaca i/ili više od 30 koza u stadu. Plaćanje se odnosi <u>samo na grla iznad</u> minimalnog broja. Kriterijum je ispunjen ako gazdinstvo drži taj broj grla minimalno šest mjeseci.</p> <p>Osnovna premija po grlu za priplodne ovce i koze iznosi do 8€.</p> <p>c) <i>Premije po grlu za organizovani tov junadi, bikova i volova</i> - pravo na premiju za organizovani tov imaju ona gazdinstva koja tu kategoriju goveda <u>prodaju klanici koja je upisana u Registar odobrenih objekata</u>. Minimalni broj grla za ostvarivanje prava na premiju je deset grla za kupljena grla bez obzira na porijeklo (iz Crne Gore ili iz uvoza) dok se za tov grla iz sopstvene proizvodnje podržava tov svakog grla. Premiju ostvaruju grla odgajena u Crnoj Gori i uvezena junad. Uslov za ostvarivanje prava na premiju je da grla borave na gazdinstvu u tovu <u>najmanje šest mjeseci</u>.</p> <p>Osnovna klanična premija za tovljenu junad, bikove i volove iznosi do 140€ po grlu iz sopstvene proizvodnje odnosno do 120€ za kupljena grla bez obzira da li su kupljena u Crnoj Gori ili uvezena. Premija se ne ostvaruje za klanje teladi.</p> <p>Uslov je za klanične premije za utovljenu junad, bikove i volove da grla imaju minimalnu tjelesnu masu od 400 kg, uz izuzetak za junad utovljenu na paši koja mogu imati minimalnu masu pri klanju 350 kg.</p> <p>Za dobijanje premije, <u>uslov</u> je da su grla obilježena ušnim markicama i registrovana u Centralnom registru gazdinstava i životinja i da držalac životinja uredno vodi evidenciju, da posjeduje pasoše za goveda, odnosno da vrši godišnje popise ovaca i koza u skladu sa zakonom. Dokaz o ispunjenosti uslova je izvod iz Elektronske baze podataka – Podaci o imanju odnosno evidencija godišnjih popisa koju izdaje nadležna veterinarska ambulanta.</p> <p>Svi podnosioci zahtjeva dužni su da ažuriraju sve promjene u broju grla stoke prije podnošenja zahtjeva za premije kako bi se stanje u veterinarskoj bazi poklapalo sa stanjem na terenu. U</p>

	<p>slučaju da podnosilac zahtjeva ne izvrši ažuriranje podataka i/ili u zahtjevu za premije unese veći broj grla gubi pravo na premiju u tekućoj godini.</p> <p>Držalac životinje ostvaruje pravo na premiju za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavljanjem na arhivu Ministarstva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - popunjen obrazac za premije; - prijavu početka organizovanog tova grla koju treba da prati potvrda o broju grla na gazdinstvu iz veterinarske baze podataka, kako bi se imao uvid o broju grla u tovu. Pod organizovanim tovom se smatra tov iz sopstvene proizvodnje, bez obzira na broj grla ili minimum deset kupljenih grla (pod kupljenim grlima podrazumijevaju se grla kupljena u Crnoj Gori ili iz uvoza); - za uvezena grla potrebno je dostaviti rješenje o uvozu graničnog veterinarskog inspektora, sa brojem uvezenih grla i identifikacionim brojevima grla; - otkupni list klanice koja je upisana u Centralni registar odobrenih i registrovanih objekata za obavljanje djelatnosti u poslovanju hranom i hranom za životinje (u daljem tekstu: <u>Registar odobrenih objekata</u>), (sa upisanim imenom i adresom vlasnika, datumom otkupa, tjelesnom masom grla, brojem gazdinstva, identifikacionim brojem grla i kategorijom grla). <p>Uslov za plaćanje premije je da poljoprivredno gazdinstvo registrovano u Registru poljoprivrednih gazdinstava.</p> <p>Ukoliko je ukupan iznos zahtjeva za pojedinu vrstu premija veći od planiranog, proporcionalno se smanjuju plaćanja po grlu za tu vrstu podrške.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima, prema spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	<p>Februar: Služba za selekciju stoke distribuira obrasce zahtjeva i putem medija obavještava poljoprivredna gazdinstva da podnesu zahtjev za premiju u stočarskoj proizvodnji.</p> <p>1. mart – 30. april: Proizvođači sami ili uz pomoć Službe za selekciju stoke popunjavaju obrasce za premije, koje šalju isključivo preporučenom poštom ministarstvu ili na e-mail adresu: premija.stocarstvo@mpr.gov.me. Za poljoprivredna gazdinstva koja su povećala brojno stanje grla na farmi nakon podnošenja zahtjeva, a najkasnije do 30. juna 2017. godine i ona gazdinstva koja su zasnovala proizvodnju nakon 30. aprila a najkasnije do 30. juna moguće je dopuniti zahtjev, odnosno podnijeti u slučaju zasnivanja nove proizvodnje.</p> <p>1. maj – 20. oktobar Služba provjerava stanje na terenu: min. 50% zahtjeva za sve premije.</p> <p>Dokumentacija za organizovani tov junadi, bikova i volova dostavlja se Ministarstvu na početku organizovanog tova. Služba za selekciju stoke provjerava sve zahtjeve preko Elektronske baze podataka i terenski obilazi minimum jednom mjesečno 50% zahtjeva.</p> <p>1. novembar – 1. decembar: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i njihovo dostavljanje Ministarstvu.</p> <p>1. decembar – 15. decembar: Isplata premija za tekuću godinu. Isplata premija za tov koji je završen do 01.juna biće izvršena do kraja juna. Isplata premija za tov završen do 01. decembra biće isplaćena krajem godine.</p> <p>Finansijski plan koji slijedi određen je na osnovu broja grla koja su stekla pravo za premiju u 2016. godini.</p> <p>Sve zahtjeve za premiju i prpratnu dokumentaciju je moguće dostavljati i elektronskim putem na e-mail adresu koja će biti objavljena na sajtu Ministarstva i na obrascima zahtjeva za premije.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost samostalni savjetnik I za stočarstvo, implementaciona odgovornost rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	premije za gazdinstva u govedarstvu –17.600 grla x 70€	1.232.000,00
	premije za gazdinstva u ovčarstvu – 65.000 grla x 8€	520.000,00
	premije za gazdinstva u kozarstvu –10.000 grla x 8€	80.000,00
	premija za organizovani tov junadi, bikova i volova – 4.000 grla	520.000,00
	UKUPNO:	2.352.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1 DIREKTNNA PLAĆANJA	
1.1.2	PODRŠKA RAZVOJU TRŽIŠNE PROIZVODNJE MLJEKA
Razlozi za podrška	<p>Ukupna proizvodnja mlijeka u Crnoj Gori procjenjuje se na oko 180 miliona litara godišnje, od čega se do 15% prerađuje u registrovanim mljekarama i sirarama koje su upisane u Registar odobrenih objekata.</p> <p>Količine mlijeka koje su van sistema otkupa, domaćinstva koriste za vlastitu potrošnju, dok veći dio prerađuju u mliječne proizvode (sir i kajmak). Ovi proizvodi pojavljuju se na organizovanom tržištu preko mliječnih pijaca, maloprodajnih prehrambenih objekata i supermarketa. Međutim, i dalje se značajne količine realizuju direktnom prodajom ili na „kućnom pragu“. Osim navedenih značajno tržište za mliječne proizvode otvara se razvojem turizma. Kako bi se odgovorilo zahtjevima tržišta potrebno je uspostaviti proizvodnju koja će obezbijediti kontinuirane količine, ali i zadovoljiti kvalitetom proizvoda.</p> <p>Podizanje konkurentnosti mljekarskog sektora kroz direktnu podršku proizvođačima može znatno unaprijediti razvoj tržišne proizvodnje mlijeka i njeno prilagođavanje standardima EU. Kako bi se postigli ovi ciljevi, Ministarstvo svojim aktivnostima i mjerama podržava otkup mlijeka, ali se mjera postepeno prilagođava uslovima na tržištu. U skladu sa situacijom u sektoru mljekarstva prilagođavaju se i mjere podrške. Sa ciljem povećanja kvaliteta otkupljenog mlijeka nastavlja se podrška proizvođačima sirovog mlijeka višeg kvaliteta. Razvoj tržišne proizvodnje mlijeka dodatno je podržan i mjerom ruralnog razvoja kojom se poljoprivrednim proizvođačima omogućava finansiranje ulaganja u opremu za povećanje kvaliteta proizvedenog mlijeka.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti tržišne proizvodnje mlijeka; • podsticanje razvoja komercijalne proizvodnje mlijeka za isporuku mljekarama; • povećanje ukupne proizvodnje mlijeka; • povećanje učešća otkupljenog mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka; • unapređivanje kvaliteta mlijeka; • ukрупnjivanje poljoprivrednih gazdinstava za proizvodnju mlijeka.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje u vidu osnovne premije koja iznosi 0,06€ po litru, od dana stupanja na snagu ove Uredbe. Uslov za dobijanje premije je isporučena količina mlijeka po gazdinstvu minimalno 400 litara mjesečno.</p> <p>Podrška u vidu premije za količinu u iznosu od 0,01€ po litru se daje proizvođačima koji mjesečno mljekari predaju više od 5.000 litara mlijeka. Podrška se ostvaruje za količine iznad 5.000 litara.</p> <p>Podrška u vidu premije za kvalitet se ostvaruje na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,03€ po litru isporučenog kravljeg mlijeka za sirovo mlijeko koje ima manje od 100.000 mikroorganizama i manje od 400.000 somatskih ćelija u ml. - 0,01€ po litru isporučenog kravljeg mlijeka za mlijeko koje ima više od 100.000 a manje od 200.000 mikroorganizama i manje od 400.000 somatskih ćelija u ml. - 0,02€ po litru isporučenog kozijeg i ovčjeg mlijeka za mlijeko koje ima manje od 1.500.000 mikroorganizama u ml. <p>Pravo na premiju za kvalitet ostvaruju i proizvođači koji isporučuju i manje količine od 400 litara mjesečno.</p> <p>Za otkup između 1. i 15. u mjesecu kvalitet se određuje na osnovu prve analize mlijeka u tom mjesecu, a za otkup između 15. i 31. na osnovu druge analize.</p> <p>Registrovana gazdinstva koja vrše preradu mlijeka su dužna vršiti analizu mlijeka i analizu gotovog proizvoda jednom mjesečno, dok je izvještaj o kontroli neophodno dostaviti prilikom prijavljivanja premija. Kontrola prijavljenih količina mlijeka koje je prerađeno na gazdinstvu će se vršiti na osnovu broja muznih grla koja su prijavljena na gazdinstvu kao i na osnovu standarda o potrebnoj količini mlijeka za proizvodnju određenog tipa sira što će biti predmet provjere Službe za selekciju stoke</p>
Korisnici	<p>Proizvođači koji predaju mlijeko <u>odobrenim objektima za preradu mlijeka koji su upisani u Registar odobrenih objekata, kao i proizvođači koji prerađuju mlijeko na svom gazdinstvu a registrovani su za tu djelatnost u Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove</u> i registrovani za proizvodnju tradicionalnih proizvoda i/ili su uključeni u procedure dobijanja sertifikata u neku od šema kvaliteta na osnovu internih kontrola Ministarstva i statuta udruženja.</p>
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim proizvođačima ili mljekarama/sirarama.

Procedura realizacije	<p>Spiskovi proizvođača sa podacima o mjesečnim količinama isporučenog/prerađenog mlijeka su osnov za obračun i isplatu premije.</p> <p>Registrovane mljekare dostavljaju spiskove sa podacima najkasnije do desetog u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Spiskovi se dostavljaju na arhivu Ministarstva kao i e-mailom na adresu premija.mlijeko@mpr.gov.me.</p> <p>Za otkupljeno mlijeko isplate se kooperantima vrše mjesečno, na osnovu spiskova koje mljekara dostavi Ministarstvu. Poslije izvršene kontrole od strane Ministarstva, premije se uplaćuju na žiro račun mljekara koje su dužne da odmah po dobijanju sredstava isplate kooperante. U slučaju da mljekara ova sredstva ne isplati kooperantima odmah, dalja uplata premija mljekari se obustavlja. Premije se mogu uplaćivati direktno na žiro račun kooperanta na njegov lični zahtjev.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost samostalni savjetnik I za stočarstvo, implementaciona odgovornost Služba za selekciju stoke i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije po litru mlijeka 0,06€	1.360.000,00
	Premije 0,01€ za količinu preko 5.000 litara	40.000,00
	Premije 0,03€, 0,01€, 0,02€ za kvalitet mlijeka (kravljeg, kozjeg i ovčjeg mlijeka)	200.000,00
	UKUPNO:	1.600.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTNJA PLAĆANJA		
1.1.3	PODRŠKA JAČANJU OTKUPNE MREŽE MLJEKA	
Razlozi za podršku	<p>Otkup mlijeka je jedna od slabijih karika lanca vrijednosti u mljekarskom sektoru. Mljekare organizuju otkup same na način što specijalnim vozilima posjećuju sve poljoprivredne proizvođače na licu mjesta. Mjera podrška jačanju otkupne mreže uvedena je kada u većini opština nije bilo organizovanog otkupa mlijeka. Međutim, u poslednjih 10 godina ovaj segment je unaprijeđen dok je značajno povećan broj mljekara.</p> <p>I pored evidentnog unapređenja otkupne mreže još uvijek u pojedinim opštinama nije organizovan otkup sirovog mlijeka.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • održavanje, jačanje i proširenje infrastrukture za otkup mlijeka; • podizanje konkurentnosti proizvodnje i prerade mlijeka; • povećanje otkupa mlijeka i prerade koji su upisani u <u>Registar odobrenih objekata</u>; • širenje asortimana mlječnih proizvoda iz domaće proizvodnje. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Putem učešća u finansiranju troškova otkupa mlijeka, uključujući funkcionisanje odobrenih sabirališta mlijeka u kojima se sakuplja mlijeko od više proizvođača, podržavaju se mljekare da održavaju i proširuju otkupnu mrežu. Mjera se odnosi na <u>objekte koji su upisani u Registar odobrenih objekata</u>, koji redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača.</p> <p>Osnov za učešće u finansiranju troškova otkupa je količina otkupljenog mlijeka koja se dokazuje priloženim spiskovima proizvođača sa naznačenim količinama otkupljenog mlijeka. Troškovi se nadoknađuju za svaki litar otkupljenog mlijeka u iznosu od 0,01€ po litru, što podrazumijeva i količine manje od 400 litara mjesečno otkupljene od kooperanata.</p> <p>U cilju stvaranja klastera i ukupnjavanja proizvodnje na kraju godine dodatno će biti podržane mljekare koje mlijeko otkupljuju i sarađuju sa više kooperanata. Mljekare koje na godišnjem nivou prosječno imaju više od 75 kooperanata biće podržane sa do 1.000€ na svakih 75 kooperanata.</p>	
Korisnici	Pravo na podršku imaju objekti koji su upisani u <u>Registar odobrenih objekata</u> a koji otkupljuju mlijeko od više od 30 domaćih proizvođača.	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi sa spiskom poljoprivrednih proizvođača od kojih je otkupljeno mlijeko.	
Procedura realizacije	<p>Osnov za obračun i isplatu premije su otkupljene mjesečne količine mlijeka sa registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u Crnoj Gori.</p> <p><u>Objekti za preradu mlijeka koji su upisani u Registar odobrenih objekata</u> dostavljaju podatke najkasnije do desetog u mjesecu za otkupljeno mlijeko u prethodnom mjesecu. Isplate se vrše mjesečno mljekarama i sirarama.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost samostalni savjetnik I za stočarstvo i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Premije 0.01€ x 24.500.000	245.000,00
	Premije 1000€ (1 bod = 75 kooperanata)	25.000,00
	UKUPNO:	270.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE	
1.1. DIREKTA PLAĆANJA	
1.1.4	DIREKTA PLAĆANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI
Razlozi za podršku	<p>Usklađivanje politike direktnih plaćanja se sprovodi postepeno tokom pretpristupnog perioda, u skladu sa raspoloživim nacionalnim budžetom, uzimajući u obzir strateške ciljeve crnogorske poljoprivredne politike i u cilju zaštite prihoda poljoprivrednih gazdinstava.</p> <p>Direkta plaćanja u biljnoj proizvodnji su do sad obuhvatala ratarsku proizvodnju, proizvodnju duvana i višegodišnje zasade (voćnjake, maslinjake, vinograde i zasade ljekovitog bilja).</p> <p>U skladu sa Strategijom razvoja poljoprivrede i ruralnih područja i Akcionim planom planirano je da se od 2017. godine u sistem direktnih plaćanja u biljnoj proizvodnji uključi i povrće.</p> <p>Na ovaj način postepeno se sistem direktnih plaćanja usaglašava sa plaćanjima koja se primjenjuju u okviru Zajedničke poljoprivredne politike.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • konkretizacija razvojnih ciljeva poljoprivredne politike, postepeno usklađivanje nacionalne politike podrške sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU; • uključivanje u baze podataka većeg broja poljoprivrednih gazdinstava i obradivih površina; • postepeno prilagođavanje crnogorskih poljoprivrednika evropskom modelu podrške.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za uzgoj višegodišnjih poljoprivrednih kultura (vinove loze, voćnih vrsta, maslina, ljekovitog i aromatičnog bilja), ratarskih, krmnih i povrtarskih kultura, kao i za proizvodnju sjemenskog materijala ratarskih kultura.</p> <p>Iznos podrške je do 180€ po ha zasađene/zasijane površine.</p> <p>Proizvođači višegodišnjih krmnih kultura, osim u godini zasnivanja usjeva, imaju pravo na direkta plaćanja u iznosu od 100€ i u sljedeće četiri godine za istu parcelu uz uslov da na njima primjenjuju redovno agrotehničke mjere i da godišnje dostavljaju zahtjev za podršku.</p> <p>Podrška za proizvodnju sjemenskog krompira kategorije elita je do 700€/ha, a za sjemensku proizvodnju žitarica do 300€/ha.</p> <p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, koji zadovoljavaju sljedeće kriterijume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Posjeduju zasad minimalne površine od 0,5ha. Ukoliko se sabiraju površine od dvije ili više parcela, svaka od njih mora biti najmanje površine 0,3ha; - Minimalna površina može biti: voćnjak, vinograd, maslinjak, zasad ljekovitog bilja, oranica, povrtnjak i nije dozvoljen kombinovan uzgoj navedenih kultura na njoj kako bi se zadovoljio uslov minimalne površine. - Posjeduju zasad u kojem su biljke pravilno geometrijski raspoređene, tj. u kojem je definisan međuredni i redni razmak; - Poštuju principe dobre poljoprivredne prakse, redovno primjenjuju agrotehničke mjere; - Blagovremeno dostave u cjelosti popunjen obrazac zahtjeva za podršku; - Proizvođači ratarskih, krmnih i povrtarskih kultura uz obrazac trebaju da dostave i fiskalni račun za sjemenski/sadni materijal; - Proizvođači sjemenskog materijala moraju biti upisani u Registar proizvođača sjemena i sadnog materijala. <p>Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu na obrascu, koji se može preuzeti na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Ministarstva i Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva je 31. maj 2017. godine, odnosno do 15. novembra za jesenju sjetvu za proizvođače ratarskih, krmnih i povrtarskih kultura.</p> <p>Nabavka sjemena koja nije u skladu sa Zakonom o sjemenskom materijalu („Službeni list RCG”, br. 28/06, „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) neće biti podržan.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja direktne podrške prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po ha.</p>
Korisnici	Nosioci registrovanog poljoprivrednog gazdinstva u privatnom vlasništvu, koji ispunjavaju propisane kriterijume. Pravo na podršku ne mogu ostvariti privredna društva (djelimično ili potpuno) u državnoj svojini ili državna institucija.
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro-račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	<p>Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva, nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.</p> <p>Realizaciju sjetve/sadnje na licu mjesta utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, a kontrolu proizvodnje sjemenskog materijala Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove – Fitosanitarni sektor i dostavljaju Ministarstvu izvještaj.</p>

Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Direktna plaćanja u biljnoj proizvodnji	1.000.000,00
	UKUPNO:	1.000.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.1. DIREKTA PLAĆANJA		
1.1.5	DIREKTA PLAĆANJA ZA PROIZVODNJU DUVANA	
Razlozi za podršku	<p>Raspoloživi zemljišni resursi u neposrednoj blizini Skadarskog jezera pružaju povoljne uslove za gajenje duvana. Ti raspoloživi zemljišni resursi nijesu još dovoljno iskorišćeni.</p> <p>Podizanje konkurentnosti kroz usmjerenu podršku proizvođačima omogućava održavanje nivoa proizvodnje, a time i bolje iskorišćavanje proizvodnog potencijala.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti proizvodnje duvana; • korišćenje resursa raspoloživog zemljišta koje je manje pogodno za uzgoj ostalih kultura, poboljšanje kvaliteta proizvedenog duvana. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane i/ili zasađene površine duvana. Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava, koji zadovoljavaju sljedeće kriterijume:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zasnovali su proizvodnju u 2017. godini; - Primjenjuju redovne agrotehničke mjere; - Poštuju principe dobre poljoprivredne prakse i - Imaju zaključen ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana. <p>Utvrđene površine uzgojenog duvana upisuju se u evidencije koje vodi Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Iznos direktnih plaćanja posađenog duvana je 1.000€ po ha uz minimalnu gustinu sadnje od 17.000 biljaka po ha.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanja prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, proporcionalno se smanjuju jedinična plaćanja po ha.</p>	
Korisnici	Proizvođači duvana koji ugovore proizvodnju sa registrovanim obrađivačima duvana.	
Način plaćanja	Proizvođačima preko banaka, po ispostavljenom izvještaju Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, kojim će se utvrditi površine ili na račun Udruženja proizvođača duvana. Isplata se vrši u tekućoj godini.	
Procedura realizacije	<p><u>Za proizvodnju 2017. godinu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • mart/april 2017. godine, proizvođači duvana zaključuju ugovor sa registrovanim obrađivačima duvana, koji dostavljaju Savjetodavnoj službi u biljnoj proizvodnji koja Ministarstvu dostavlja spiskove proizvođača sa kojima je potpisan ugovor i osnovnim elementima iz ugovora (površina, tip duvana i sl.); • jun/jul 2017. godine, Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji sa predstavnicima registrovanih obrađivača duvana obilazi proizvođače duvana koji su ugovorili površine u cilju utvrđivanja stvarno zasnovanih površina pod duvanom koje se upisuju u evidencije Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji; • na osnovu dostavljenih spiskova Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, Ministarstvo vrši isplatu sredstava proizvođačima duvana; • podrška proizvodnji duvana za sadnju u 2017. isplaćuje se do kraja tekuće godine. 	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška proizvodnji duvana za berbu 2017. godinu	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

1.2. PROGRAM UNAPREĐIVANJA PČELARSTVA	
Razlozi za podršku	<p>Pčelarstvo u Crnoj Gori ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo medonosnog bilja u Crnoj Gori pruža povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Značaj pčelarstva ogleda se u proizvodnji meda i ostalih pčelinjih proizvoda ali i oprašivanju biljaka, čime se direktno utiče na povećanje prinosa raznih voćarskih, ratarskih, livadskih i drugih kultura.</p> <p>Unapređivanje ovog sektora ostvaruje se edukacijom pčelara, mjerama za poboljšanje konkurentnosti proizvodnje i očuvanja zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica kao i kroz selekciju, odgajivanje i reprodukciju matica. Stavljanjem u funkciju Kuće meda napravljen je značajan korak u razvoju tržišnog aspekta ovog sektora. Realizacijom ovog projekta dobijen je jedinstveni centar za otkup, preradu, pakovanje meda i edukaciju pčelara. Imajući u vidu postojeće stanje razvoja pčelarstva i potrebu da sektor bude konkurentan na širem tržištu i izložen konkurenciji iz zemalja EU i trećih zemalja neophodno je nastaviti program podrške razvoju pčelarstva.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti u proizvodnji pčelinjih proizvoda; • poboljšanje genetskog potencijala pčelinjih društava uvođenjem u proizvodnju visoko kvalitetnih matica; • očuvanje kvaliteta i poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda; • podizanje stručnog znanja i obučenosti pčelara; • podrška mladim pčelarima početnicima; • podrška pčelarima pri nabavci voska; • podrška pčelarima u preradi i sterilizaciji voska.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška unapređivanju proizvodnje selekcionisanih matica odnosi se na podršku funkcionisanju centara za selekciju, koji se pridržavaju strogo propisanih kriterijuma u selekciji visokokvalitetnih matica, kao i na podršku reprocentrima u uzgoju matica od selekcionisanog materijala. Oformljena je i mreža odgajivača selekcionisanih matica. Trenutno je u funkciji Centar za selekciju matica u Bijelom Polju gdje se odgaja i selekcioniške planinski ekotip pčele domaće rase.</p> <p>Selekcionisane matice distribuiraju se članovima pčelarskih udruženja. Distribucija matica vrši se preko Saveza pčelarskih organizacija (Savez) uz obaveznu kontrolu poljoprivrednog inspektora i predstavnika ministarstva. Odabir proizvođača matica i uslovi koje treba da ispunjavaju biće definisani Javnim pozivom. Podrška se daje uzgajivačima matica koji uz zahtjev za isplatu dostavljaju spiskove korisnika.</p> <p>Podrška unapređivanju kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica usmjerena je na zaštitu pčelinjih društava od pčelinjeg krpelja (<i>Varroa destructor</i>) upotrebom organskih lijekova i na poboljšanje zdravstvene ispravnosti pčelinjih proizvoda. Pravo na ovu podršku imaju pčelari koji za tretman svojih zajednica od pčelinjeg krpelja koriste organske preparate izuzimajući organske kiseline (mravlja, oksalna i sl). Podrška će se dati u iznosu do 50% odobrenog troška. Savez je dužan da uz zahtjev za isplatu dostavi spisak korisnika podrške.</p> <p>Podrška stručnom osposobljavanju pčelara usmjerava se u razne vidove edukacije i stručnog osposobljavanja pčelara: organizovanje seminara i pčelarskih manifestacija i nabavku literature.</p> <p>Podrška mladim pčelarima (početnici) starijim od 18 a mlađim od 30 godina odnosi se na kupovinu tri oformljene pčelinje zajednice. Mladi pčelari učestvuju sa 20% vrijednosti investicije. Bliži uslovi podrške za mladog pčelara početnika biće definisani kroz Javni poziv.</p> <p>Podrška Savezu za preradu voska u iznosu od 0.25€/kg prerađenog voska. Pravo na podršku imaju pčelari članovi Saveza koji su upisani u Registar odobrenih objekata za proizvodnju meda radi očuvanja kvaliteta voska iz domaće proizvodnje, pokrivanja troškova (podrška radu) i povećanja efikasnosti prilikom prerade voska.</p> <p>Podrška za nabavku voska je namijenjena za konvencionalnu i organsku proizvodnju meda. Pravo na podršku imaju pčelari koji se bave organskim i konvencionalnim načinom proizvodnje, koji su upisani u Registar odobrenih objekata za proizvodnju meda i Registar subjekata u organskoj proizvodnji. Bliži uslovi podrške biće definisani Javnim pozivom.</p> <p>Uvedeno je zanimanje pčelar/ka III stepen stručnosti na nivou neformalnog obrazovanja odraslih. Podrška se daje za uspostavljanje Programa i angažovanje predavača.</p>
Korisnici	Savez, lokalne pčelarske organizacije, registrovani pčelari, Centri za selekciju matica i uzgajivači matica
Način plaćanja	Po ispostavljenju fakturi sa izvještajem i dokazima o realizaciji sredstava.
Procedura realizacije	Ministarstvo sa Savezom u skladu sa opredijeljenim sredstvima podrške za tekuću godinu, priprema Akcioni plan realizacije budžeta u cilju efikasne i transparentne podrške pčelarima.

	<p>Savez dostavlja Ministarstvu spiskove pčelara sa sljedećim podacima: ime i prezime članova, JMB, broj i tip košnica, broj telefona, mjesto pčelinjaka, količinu proizvedenog meda, podaci o vrsti i iznosu podrške, izvještaj o prerađenom vosku, proizvedenom invertnom sirupu i pčelinjim pogačama, distribuiranim maticama, spisak održanih pčelarskih manifestacija i stručnih predavanja.</p> <p>O sprovedenim mjerama selekcije u Centrima za selekciju angažovani eksperti podnose izvještaje Ministarstvu.</p> <p>Korisnici podrške mogu biti pravna ili fizička lica registrovana u Registru odobrenih objekata za proizvodnju meda.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost – samostalni savjetnik III za pčelarstvo i sitnu stoku i nadležne inspekcije.	
Finansijski plan	Komponente	Iznosu €
	A. Proizvodnja selekcionisanih matica <ul style="list-style-type: none"> finansiranje centara i reprotanica, stručno sprovođenje projekta; učešće u nabavci matica, 9.000 kom x 4€. 	10.000,00 36.000,00
	B. Unapređivanje kvaliteta pčelinjih proizvoda i zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica <ul style="list-style-type: none"> učešće u sprovođenju zaštite pčelinjih društava protiv pčelinjeg krpelja; nabavka voska. 	40.000,00 40.000,00
	C. Podrška Savezu pčelarskih organizacija <ul style="list-style-type: none"> prerada voska. 	5.000,00
	D. Podrška mladim pčelarima početnicima <ul style="list-style-type: none"> učešće u troškovima nabavke tri oformljene pčelinje zajednice. 	25.000,00
	E. Stručno osposobljavanje pčelara <ul style="list-style-type: none"> organizacija pčelarskih manifestacija i savjetovanja; edukacija pčelara, promocija crnogorskog meda, izrada promotivnog materijala (značaj pčela i upotreba meda i drugih pčelinjih proizvoda); škola pčelarstva. 	5.000,00 5.000,00 3.000,00
	UKUPNO: (A + B + C + D + E)	169.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.3. MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA		
1.3.1	PROGRAM INTERVENCIJA NA TRŽIŠTU	
Razlozi za podršku	<p>Program intervencija na tržištu predstavlja privremenu mjeru koja se može uvesti kako bi se efikasno i djelotvorno reagovalo na opasnost od tržišnih poremećaja uzrokovanih značajnim rastom ili padom cijena na unutrašnjem ili međunarodnim tržištima ili drugim događajima i okolnostima koji značajno remete tržište ili prijete njegovom remećenju, a koje nije moguće predvidjeti. Jedan od glavnih ciljeva agrarne politike jeste održavanje stabilnosti tržišta i uklanjanje opasnosti koje bi mogle dovesti do ozbiljnijih poremećaja na tržištu.</p> <p>Prioritet predstavlja blagovremeno preduzimanje mjera i stvaranje uslova za normalno funkcionisanje tržišta, kako bi se obezbijedila stabilnost cijena i snabdjevanje potrošača, kao i dohotka poljoprivrednih proizvođača, uz poštovanje međunarodno pruzetih obaveza.</p> <p>Pojava sezonskih viškova koja je prisutna u posljednjih nekoliko godina, a posebno usljed okolnosti nastalih na međunarodnom tržištu koje znatno utiču na cijene poljoprivrednih proizvoda, predstavlja dodatan problem našim malim proizvođačima da plasiraju svoje proizvode i obezbijede stabilan dohodak.</p> <p>Imajući u vidu sve navedeno, jasno je da je potrebno ostaviti mogućnost intervenisanja na tržištu kako bi se preduprijedili ozbiljni poremećaji i uklonile eventualne posljedice.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • stabilizovanje cijena na tržištu poljoprivrednih proizvoda; • stabilizovanje dohotka poljoprivrednih proizvođača; • povlačenje viškova poljoprivrednih proizvoda sa tržišta; • obezbjeđivanje kontinuiranog snabdjevanja potrošača. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Tokom perioda ozbiljne neravnoteže ili poremećaja tržišta, Ministarstvo može donijeti hitnu odluku o davanju podrške u cilju intervenisanja na tržištu, pod uslovom da takva intervencija ne narušava funkcioniranje unutrašnjeg tržišta i da strogo slijedi cilj stabilizacije pogođenog sektora.</p> <p>Podrška se može obezbijediti za:</p> <p>Povlačenje i skladištenje viškova poljoprivrednih proizvoda do otklanjanja nastalih poremećaja, kao i pomoć u distribuciji proizvoda koji su predmet intervencije od strane privrednih subjekata kod kojih se vrši skladištenje. Podrška se daje privrednim subjektima koji posjeduju adekvatne prostore za skladištenje poljoprivrednih proizvoda, u vidu naknade za korišćenje skladišnog prostora i održavanja proizvoda u dobrom stanju. Privredni subjekt koji posjeduje adekvatno skladište može otkupiti poljoprivredne proizvode od proizvođača po tržišnim cijenama i/ili cijenama kojima se garantuje održavanje stabilnosti dohotka proizvođača, a u skladu sa instrukcijama navedenim u Odluci koju je donijelo Ministarstvo.</p> <p>U slučaju izuzetno kvarljive robe, Ministarstvo može donijeti odluku da se viškovi ustupe javnim ustanovama, kao što su bolnice, predškolske ustanove, starački domovi i sl, a proizvođačima uplatiti naknadu od 100% vrijednosti proizvoda koji su se pojavili kao sezonski višak. Viškovima u smislu ove mjere, smatraće se oni proizvodi za koje se utvrdi da postoji problem plasmana na tržištu.</p>	
Korisnici	<p>Pravna i fizička lica i preduzetnici, koja su registrovani za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, pravna lica koja se bave trgovinom ili preradom poljoprivrednih proizvoda, udruženja poljoprivrednih proizvođača i javne ustanove.</p>	
Način plaćanja	<p>Po izvršenom skladištenju od strane privrednog subjekta i/ili po izvršenoj isporuci od strane proizvođača ili udruženja proizvođača.</p>	
Procedura realizacije	<p>Osnova za obračun i isplatu naknade za skladištenje predstavlja ugovor o skladištenju između odobrenog subjekta i Ministarstva. Obračun se vrši nakon dostavljenog dokaza o količinama uskladištenih proizvoda, utvrđenih na osnovu ugovora između proizvođača i privrednog subjekta koji vrši skladištenje.</p> <p>Za proizvode koji su predmet ustupanja javnim ustanovama, isplata se vrši na osnovu pisanog dokaza o prijemu proizvoda od strane javne ustanove, potpisanog od strane nadležnog rukovodioca te ustanove.</p>	
Nadzor i kontrola	<p>Kordinator mjere, generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo; operativna odgovornost - načelnik Odjeljenja za ekonomske analize.</p>	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Program intervencija na tržištu	200.000,00
	UKUPNO:	200.000,00

1. MJERE TRŽIŠNO-CJENOVNE POLITIKE		
1.3. MJERE ZA STABILIZACIJU TRŽIŠTA		
1.3.2	UPRAVLJANJE RIZICIMA U POLJOPRIVREDI	
Razlozi za podršku	Štete na poljoprivrednim usjevima, stoci i drugim resursima redovan su pratilac poljoprivredne proizvodnje, posebno od vremenskih nepogoda na usjevima i štete koju pričinjava divljač stočnom fondu. Štete većeg obima prevazilaze mogućnost saniranja od strane proizvođača i mogu ozbiljno ugroziti opstanak gazdinstava, a time i dugoročno održivi razvoj poljoprivredne proizvodnje.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> podrška poljoprivrednim proizvođačima da osiguraju svoje usjeve i stoku čime se obezbjeđuje smanjivanje dugoročno negativnih posljedica šteta prouzrokovanih prirodnim nepogodama i drugim vanrednim događajima. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Podrška za upravljanje rizicima u poljoprivredi sastoji se iz:</p> <ul style="list-style-type: none"> finansiranja dijela troškova osiguranja od šteta na poljoprivrednim usjevima i stoci za registrovana poljoprivredna gazdinstva, finansiranja dijela troškova osiguranja od šteta na uzgajalištima slatkovodne i morske akvakulture za privredna društva ili preduzetnike koji posjeduju dozvolu ili odobrenje za datu djelatnost ovog Ministarstva. <p>Kod osiguranja životinja neophodno je da se vrše redovni veterinarski pregledi i da su ispunjeni svi propisani zahtjevi zdravstvene zaštite, zahtjevi dobrobiti životinja pri uzgoju životinja. Kod osiguranja usjeva i plodova neophodno je da su ispunjene sve agrotehničke mjere i dobra poljoprivredna praksa.</p> <p>Podrška za osiguranje od šteta na poljoprivrednim usjevima i stoci može da iznosi do 50% polise osiguranja.</p>	
Korisnici	Registrovana poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Po zaključenju polise osiguranja, po ispostavljenom zahtjevu na račun osiguravajućeg društva.	
Procedura realizacije	<p>Podrška osiguranju sprovodi se na bazi spiskova - evidencija osiguravajućih društava. Isplata se vrši osiguravajućim društvima.</p> <p>U realizaciji mjere Ministarstvo tijesno sarađuje sa osiguravajućim društvima i lokalnom samoupravom.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost - načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška osiguranju u poljoprivredi	80.000,00
	UKUPNO:	80.000,00

MJERE AGRARNE POLITIKE
A) POLJOPRIVREDA
2. MJERE RURALNOG RAZVOJA

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.1.	<i>PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA (EU/IPA projekat izgradnje institucija u poljoprivredi i ruralnom razvoju u Crnoj Gori, Evropska unija i Svjetska banka – IPARD like 1 i IPARD like 2)</i>
Razlozi za podsticaj	<p>Evropska komisija je za crnogorsku poljoprivredu u okviru IPA I za 2011. i 2012. godinu odobrila sredstva u iznosu 5.000.000,00€, dok je za 2013. odobren iznos od 5.200.000,00€. U cilju efikasnog sprovođenja ovih sredstava odobreni su projekat „IPARD like 1“ i „IPARD like 2“ koji imaju za cilj pripremu administracije i poljoprivrednih proizvođača za sprovođenje budućeg IPARD programa. Sredstva se sprovode uz podršku Svjetske banke.</p> <p>U toku 2017. godine planirana je realizacija preostalog iznosa i to u okviru IPARD like projekta kroz dvije mjere: Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava i Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda.</p> <p>U okviru IPARD like 2 za 2017. na raspolaganju je 6.337.301,00€, od čega je 4.723.806,00€ EU sredstava i 1.613.495,00€ nacionalna kontribucija. Od toga na Komponenti 1 za grantove opredijeljeno je 5.200.000,00€, dok na Komponenti 2 za tehničku podršku 1.137.301,00€. Kroz ovaj projekat se finansiraju ulaganja u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda. Cilj projekta je jačanje prerađivačkih kapaciteta prehrambene industrije i pružanje podrške punoj primjeni EU standarda bezbjednosti hrane. Od iznosa 5.200.000,00€ koliko je opredijeljeno za grantove, u toku 2016. godine ugovoreno je 2.460.000,00€. Implementacija investicija je u toku, a ostala sredstva će biti ugovorena kroz IPARD like 2.2 poziv za grantove u toku 2017. godine.</p>
Ciljevi	<p>Osim konkretne pripreme za IPARD program, mjera IPARD like 1 projekta ima za cilj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizaciju proizvodnje i jačanje konkurentnosti: <ul style="list-style-type: none"> – povećanje produktivnosti gazdinstva, – smanjenje proizvodnih troškova, • dostizanje nacionalnih i standarda Zajednice (EU) na polju: <ul style="list-style-type: none"> – zaštite životne sredine, – javnog zdravlja, – zdravlja životinja i bilja, – dobrobiti životinja, – zaštite na radu; • unapređenje kvaliteta proizvoda; • poboljšanje konkurentnosti porodičnih poljoprivrednih gazdinstava; • uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • unapređenje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje nacionalnih i EU standarda u oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • očuvanje proizvodnje tradicionalnih proizvoda; • obogaćivanje turističke ponude specifičnim i proizvodima visokog kvaliteta. <p>Mjera IPARD like 2 programa ima za cilj da pruži podršku razvoju fizičkog kapitala i poveća sposobnost prehrambeno prerađivačkog sektora da se nosi sa izazovima na tržištu primjenom EU standarda bezbjednosti hrane.</p> <p>Osnovni očekivani rezultati IPARD like 2 projekta su sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja objekata u poslovanju s hranom koji ispunjavaju EU standarde bezbjednosti hrane; • jačanje konkurentnosti prerađivačke prehrambene industrije; • povećanje kapaciteta institucija u sprovođenju IPARD programa bespovratne podrške za prehrambene objekte.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Javni poziv za podršku (za oba projekta) sprovode se u skladu sa priručnicima za grantove koji se pripremaju i objavljuju pred svaki poziv i sadrže detaljna uputstva i smjernice za sve korake od pripreme zahtjeva do konačne isplate podrške. Prije svakog poziva objavljuje se Operativni priručnik za grantove (pripremljen od strane Ministarstva, a odobren od strane Svjetske banke), sprovedi se informativna kampanja, a nakon svake isplate podrške objavljuje se informacija na web sajtu Ministarstva. Ministarstvo objavljuje Javni poziv nakon čega se potencijalni korisnici prijavljuju za podršku, vrše se administrativne i terenske kontrole i nakon toga slijedi ugovaranje projekta. Nakon što korisnik sprovede ugovorenu investiciju i</p>

	<p>izvrši se kontrola, slijedi uplata podrške na račun korisnika. Iznos podrške se određuje procentualno od iznosa odobrene investicije a definiše se pravilima iz Operativnog priručnika za svaki poziv za mjeru posebno.</p> <p>Mjerom je određen maksimum i minimum prihvatljive investicije, kao i podrške.</p> <p>Minimalan i maksimalni iznos investicije biće definisani Javnim pozivom.</p> <p>Podrška se isplaćuje nakon što se realizuje cjelokupna investicija.</p> <p>U okviru projekta IPARD like 1 podrška je u iznosu od 50% (ne uključuje PDV), sa mogućnostima da podrška za određene kategorije poljoprivrednika bude i veća (nije primjenljivo za korisnike koji su pravna lica): 55% prihvatljivih troškova za investicije implementirane od strane mladih farmera (do 40 godina života u vrijeme donošenja odluke o dobijanju bespovratne podrške); 60% prihvatljivih troškova za investicije implementirane od strane poljoprivrednih gazdinstava koja se nalaze u planinskim oblastima iznad 600 mnnv; 65% prihvatljivih troškova za investicije u poljoprivredna gazdinstva koja se nalaze u planinskim oblastima od strane mladih farmera (ispod 40 godina života u vrijeme donošenja odluke o dobijanju bespovratne podrške).</p> <p>Kod IPARD like 2 projekta, podrška je 50% od neto iznosa odobrene investicije.</p> <p>Takođe, mjerom su detaljno definisane prihvatljive i neprihvatljive investicije, pojam korisnika, procedura odobravanja projekata prema kojoj se evaluacija zahtjeva/projekata vrši po unaprijed određenim i objavljenim kriterijumima; odobrena investicija može započeti samo nakon potpisivanja ugovora s Ministarstvom. Takođe, definisani su: način prijavljivanja, potrebna dokumentacija, način ocjenjivanja administrativne i terenske kontrole, postupanje po dobijanju zahtjeva za plaćanje od strane korisnika, postupanje po prigovorima, kao i sve ostale procedure. Sva potrebna dokumenta za prijavljivanje za podršku su objavljena na sajtu Ministarstva.</p>	
Korisnici	Korisnici IPARD like 1 mjere i IPARD like 2 mjere definišaće se Javnim pozivom za dodjelu sredstava podrške.	
Način plaćanja	<p>Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov žiro račun uplaćuje iznos novca, u iznosu do 50% (55, 60 ili 65%) bespovratnih sredstava.</p> <p>Procedura plaćanja je u skladu sa smjernicama, detaljno opisanim i objavljenim u Operativnom priručniku za grantove.</p>	
Procedura realizacije	<p>Procedura realizacije ovog programa će biti opisana u Javnom pozivu i Operativnom priručniku za grantove.</p> <p>Ministarstvo kao korisnik projekta je zaduženo za pripremu Javnog poziva za dodjelu podrške. U okviru promovisanja poziva i pojašnjavanja pravila i procedura iz Javnog poziva, vrši se informativna kampanja u svim gradovima Crne Gore.</p>	
Nadzor i kontrola	<p>Ministarstvo, koordinador generalni direktor Direktorata za plaćanja, operativna odgovornost - načelnik Direkcije za autorizaciju i oglašavanje projekata.</p> <p>Detaljan opis nadzora i kontrole programa za grantove su definisani Operativnim priručnikom projekta.</p>	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	-Podrška investicijama u poljoprivredna gazdinstva i -Ulaganje u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda, prema kriterijumima iz Operativnih priručnika za grantove.	6.100.000,00
	UKUPNO:	6.100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovinaj 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.2.	IPARD II PROGRAM – PROGRAM RAZVOJA POLJOPRIVREDE I RURALNIH PODRUČJA U OKVIRU IPARD 2014-2020	
Razlozi za podsticaj	<p>Crnogorska poljoprivreda mora se znatno ojačati na putu ka Evropskoj uniji, kako bi poljoprivredni proizvođači u potpunosti bili spremni za ulazak, a same institucije pripremljene za sprovođenje Zajedničke poljoprivredne politike EU. Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD II 2014-2020 (IPARD II program) usvojen je 20. jula 2015. godine od strane Evropske komisije. Kroz sprovođenje IPARD II programa crnogorskim poljoprivrednicima biće dostupno ukupno 51.816.473,00€ bespovratnih sredstava, evropskih 39.000.000,00€ uz nacionalno kofinansiranje u iznosu od 12.816.473,00€ za programski period 2014-2020. godina.</p> <p>U skladu sa prioritetima EU za poljoprivredu i ruralni razvoj, putem razvoja ljudskog i fizičkog kapitala, unaprijediće se bezbjednost i kvalitet hrane u zemlji i sposobnost poljoprivredno-prehrambenog sektora da se nosi sa pritiskom konkurencije i tržišnim snagama, i postepeno se uskladiti sa standardima Unije, sprovodeći ekonomske, socijalne i ekološke ciljeve u uravnoteženom teritorijalnom razvoju ruralnih područja.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Postepeno usklađivanje crnogorske sa zajedničkom poljoprivrednom politikom EU; • Modernizacija proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti; • Uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • Poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje nacionalnih i EU standarda u oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • Dostizanje nacionalnih i standarda Zajednice (EU) na polju: <ul style="list-style-type: none"> – zaštite životne sredine, – javnog zdravlja, – zdravlja životinja i bilja, – dobrobiti životinja, – zaštite na radu; • Jačanje sektora civilnog društva, razvoj socijalnog dijaloga i transfer znanja i inovacija u poljoprivredi i ruralnim područjima; • Promovisanje društvene i ekonomske inkluzije, posebno kroz olakšavanje investicija od strane mladih poljoprivrednika i onih u oblastima sa prirodnim nepogodnostima; • Doprinos razvoju održivih praksi upravljanja zemljištem podržavajući organsku poljoprivredu i druge agro-ekološke prakse. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	IPARD II program sprovodiće se kroz objavu Javnih poziva, kojima će detaljno biti definisani korisnici i kriterijumi za podršku na osnovu usvojene Uredbe o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta predpristupne pomoći evropske unije (IPARD II program).	
Korisnici	Korisnici sredstava definisani su IPARD II programom.	
Način plaćanja	Po dostavljanju zahtjeva za isplatu i nakon uspješno izvršene administrativne i terenske provjere završene investicije, korisniku se na njegov bankovni račun uplaćuje iznos novca – bespovratnih sredstava (procenat podrške definisan javnim pozivom).	
Procedura realizacije	Program će se sprovoditi objavom Javnog poziva/javnih poziva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor za ruralni razvoj, operativna odgovornost generalni direktor za plaćanja	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	IPARD II program – Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja u okviru IPARD 2014-2020	5.000.000,00
	UKUPNO:	5.000.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.3	PODRŠKA INVESTICIJAMA U POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA – MIDAS PROJEKAT DODATNO FINANSIRANJE
Razlozi za podsticaj	<p>Dodatno finansiranje za Projekat institucionalnog jačanja i razvoja poljoprivrede Crne Gore (MIDAS) je pripremljeno kao nastavak osnovnog MIDAS projekta, koji je pomogao razvoju sistema kako kroz podršku jačanju institucija tako i podršku krajnjim korisnicima kako bi svoja gazdinstva pripremili za mogućnost korišćenja IPARD sredstava. S obzirom da su aktivnosti na pripremi institucija za sprovođenje IPARD-a značajno odmakle, prešlo se na drugu fazu razvoja Agencije za plaćanje, kao značajnog dijela operativne strukture za povlačenje EU sredstava za poljoprivredu.</p> <p>Kroz projekat Dodatno finansiranje MIDAS projekta planiran je nastavak podrške jačanju institucija u skladu sa pretpostupnim zahtjevima ka EU. Takođe se namjerava dograditi sistem za administraciju grantova za ruralni razvoj, u cilju podrške poljoprivrednim gazdinstvima za podizanje sopstvenih standarda poslovanja ka EU standardima.</p> <p>Kod Projekta MIDAS (dodatno finansiranje) glavni fokus je stavljen na razvoj IAKS sistema (Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema) koji je neophodan za korišćenje sredstava EU namjenjenih poljoprivredi. IAKS sistem, koga čine, LPIS sistem (Land Parcel Identification System – Sistem identifikacije zemljišnih parcela), Registar poljoprivrednih gazdinstava (Farm registar), Registar za identifikaciju životinja, i ostali podsistemi i baze podataka koje treba da se izgrade, će činiti i kontrolni mehanizam ne samo za EU sredstva podrške za direktna plaćanja u poljoprivredi, već će se koristiti i za nacionalna sredstva i efikasniju implementaciju i svrsishodnu namjenu ka krajnjim korisnicima, poljoprivrednim proizvođačima.</p> <p>Kroz MIDAS dodatno finansiranje, zajedno sa LPIS EU IPA projektom predviđena je integracija aktivnosti kroz koje bi počeli sa implementacijom testne mjere direktnih plaćanja (EU IAKS like direktna plaćanja). Kroz ovu mjeru bi nastavili nadogradnju savjetodavnih službi, gdje bi kroz praktičnu primjenu nastavili sa njihovom obukom za LPIS mehanizme implementacije. Osnivanje i postavka LPIS sistema i umrežavanje sa Farm registrom su preduslovi kako za umrežavanje sa ostalim postojećim bazama u sistemu poljoprivrede, tako i za izradu ostalih baza podataka sistema u poljoprivredi.</p> <p>Takođe, kroz ovaj kontrolno administrativni sistem će se implementirati posebne mjere podrške poljoprivrednim proizvođačima, gdje će se kao kriterijumi uzimati obradive površine i dodatne vrijednosti koje se poljoprivrednom proizvodnjom na njima ostvaruju. Takođe, podrška kroz ovu mjeru, za dodatne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje će se vršiti u skladu sa definisanom mjerom 2.2.2 Podrška organskoj proizvodnji.</p> <p>Detaljni uslovi za podršku će biti definisani u Priručniku za implementaciju mjere 2.2.2.</p>
Ciljevi	<p>Sveukupni cilj ove mjere je podrška implementaciji Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnim tekovinom EU, Poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, a u dijelu 3. definisano je da je Agencija za plaćanja, između ostalog, odgovorna za uspostavljanje i implementaciju Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS-a), koji se koristiti kao instrument za upravljanje i kontrolu direktnih plaćanja i mjera ruralnog razvoja vezanih za površinu.</p> <p>Na ovaj način gradimo sisteme i institucije koje će omogućiti našim korisnicima (poljoprivrednim proizvođačima i gazdinstvima) da se pripreme za sistem podrške za direktna plaćanja koji nas očekuje po ulasku u EU.</p>
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Ovom mjerom se pruža tehnička pomoć uspostavljanju sistema i bespovratna podrška poljoprivrednim proizvođačima u skladu sa mjerom Agrobudžeta 2.2.2.</p> <p>Za implementaciju ove mjere imamo dvije komponente. Komponenta 1 je jačanje sistema i institucija kroz tehničku podršku. Implementaciju ove podrške će pratiti tim Svjetske banke i sistem će se graditi u pravcu formiranja IAKS-a, fazono kroz naredne godine. Kroz ovu mjeru će se nastaviti jačanje savjetodavnih službi, gdje bi kroz praktičnu primjenu nastavili sa njihovom obukom za IAKS mehanizme implementacije. Osnivanje i postavka sistema administrativne kontrole, umrežavanje sa Farm registrom su preduslovi kako za umrežavanje sa ostalim postojećim bazama u sistemu poljoprivrede, tako i za osnivanje ostalih baza podataka sistema u poljoprivredi.</p> <p>Komponenta 2 ovog projekta je direktna grant podrška poljoprivrednim proizvođačima, kroz administrativno tehnički unaprijeđen sistem kontrole i praćenja, gdje će se kao kriterijumi uzimati obradive površine i dodatne vrijednosti koje se ostvaruju poljoprivrednom proizvodnjom. Takođe, podrška kroz ovu mjeru, za dodatne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje će se vršiti i po uslovnom grlu stoke i živine, tj. u skladu sa već definisanom mjerom 2.2.2 Podrška organskoj proizvodnji.</p>

	Način aplikacije, aplikaciona dokumenta, način evaluacije aplikacija, administrativne i terenske kontrole, postupanje po dobijanju zahtjeva za plaćanje od strane korisnika, postupanje po prigovorima i žalbama, i sve ostale procedure biće unaprijed isplanirane, određene, objavljene, kao i sva aplikaciona dokumenta koja će se nalaziti na portalu Ministarstva i MIDAS projekta.	
Korisnici	Korisnici ove mjere su: Direktorat za plaćanja, kao implementaciona jedinica za uspostavljanje IAKS sistema, i poljoprivredni proizvođači definisani mjerom 2.2.2.	
Način plaćanja	Kako je ovaj projekat sačinjen iz dvije komponente, plaćanja će se vršiti po procedurama nabavke Svjetske banke, kao i po definisanim smjernicama opisanim u mjeri 2.2.2.	
Procedura realizacije	Realizacija se vrši u skladu sa Operativnim priručnikom za MIDAS grantove.	
Nadzor i kontrola	Nadzor nad projektom vrši generalni direktor Direktorata za plaćanja - koordinatore projekta. Nadzor i kontrola programa za grantove vrši se u skladu sa Operativnim priručnikom za MIDAS projekat.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A) Savjetodavne službe	
	Obuka savjetodavaca i poljoprivrednih proizvođača	20.000,00
	Svega komponenta A	20.000,00
	B) Direktorat za ruralni razvoj	
	Studijski obilasci i radionice, Info kampanja za grantove, IT i kancelarijska oprema, IT opremanje	20.000,00
	Svega komponenta B	20.000,00
	C) Direktorat za IPARD plaćanja (IPARD agencija)	
	IT opremanje	70.000,00
	Izgradnja i instalacija dodatnog softverskog rješenja za Farm registar	20.000,00
	Studije, ekspertska podrška, obuke i radionice	200.000,00
	Nabavka vozila za terenske kontrole	70.000,00
	Izgradnja i instalacija administrativnih i kontrolnih aplikacija za Integrirani administrativni i kontrolni sistem	400.000,00
	Jačanje sistema za monitoring i evaluaciju	30.000,00
	Svega komponenta C	790.000,00
	D) Direktorat za poljoprivredu i ribarstvo	
	Izrada registara koji nemaju elektronsku bazu (vinogradarstvo, maslinarstvo, voćarstvo, organska proizvodnja i dr.)	200.000,00
	Svega komponenta D	200.000,00
	E) Upravljanje sistemom bezbjednosti hrane	
	Tehnička i ekspertska podrška	30.000,00
	Ažuriranje i nadogradnja Sistema za identifikaciju i registraciju životinja	200.000,00
	Povezivanje sistema registara u sistemu bezbjednosti hrane	70.000,00
	Nabavka IT opreme	180.000,00
	Studijske posjete i treninzi	30.000,00
	Svega komponenta E	510.000,00
	F) Grantovi	
	Implementacija programa za grantove i direktna plaćanja	300.000,00
	Svega komponenta F	300.000,00
	UKUPNO:	1.840.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.4	PODRŠKA RAZVOJU VINOGRADARSTVA I VINARSTVA	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora ima veoma bogatu vinogradarsku tradiciju. Vино je najveći izvozni proizvod prehrambenog sektora. U Registar proizvođača grožđa i vina upisano je 525 vinogradara, a 67 vinara kontroliše kvalitet i stavlja svoje vino u promet. U crnogorskim vinogradima dominiraju vinske sorte, 90% od ukupne proizvodnje grožđa od kojih se najviše gaje autohtone sorte Vranac i Kratošija za proizvodnju crnih vina. Za proizvodnju bijelih vina uglavnom se koriste Chardonnay, Sauvignon i autohtone sorte Krstač i Žižak. U kontinuitetu se povećavaju površine pod vinogradima, mada je posljednjih godina zabilježeno veće investiranje u modernizaciju primarne proizvodnje i procesa prerade. Raspoloživi potencijali omogućavaju dalji razvoj ovog sektora.</p> <p>Ovim programom podstiče se zasnivanje novih, modernizacija i konverzija postojećih proizvodnih zasada vinove loze, koji će uz redovnu primjenu savremene agrotehnike dati visoke, kvalitetne i stabilne prinose. Podržava se i nabavka savremene opreme za proizvodnju i čuvanje vina, koja je, pored kvalitetne sirovine, neophodna za postizanje visokog kvaliteta vina.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • bolje korišćenje prirodnih resursa; • podizanje novih zasada, modernizacija i konverzija postojećih proizvodnih zasada vinove loze sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • unapređivanje kvaliteta proizvoda i modernizacija proizvodnje; • bolje pozicioniranje crnogorskih vina na domaćem i inostranom tržištu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači grožđa i vina upisani u Vinogradarski registar, u skladu sa Zakonom o vinu i koji su upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava.</p> <p>Razvoj vinogradarstva podržava se kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podršku za zasnivanje novih vinograda (stone i vinske sorte) i konverziju postojećih zasada vinove loze; - nabavku potpornih elemenata za špalirni uzgoj (stubovi i žica); - nabavku mreža za zaštitu od ptica; - nabavku sistema za navodnjavanje. <p>Podrška vinarskom sektoru obuhvata nabavku opreme za proizvodnju, čuvanje vina i vinskih destilata.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti investicije, odnosno do 60% vrijednosti investicije za zasnivanje zasada od autohtonih sorti vinove loze. Maksimalni iznos podrške je 5.000€ po gazdinstvu.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p> <p>Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja vinogradara i vinara na osnovu podnešenog projekta odobrenog od strane Ministarstva.</p>	
Korisnici	Podnosioci zahtjeva koji ispunjavaju propisane kriterijume i uslove Javnog poziva.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	<p>Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja komisije.</p> <p>Realizacija aktivnosti utvrđuje se na terenu i izvještaj dostavlja Ministarstvu.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost – načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška registrovanim proizvođačima grožđa i vina	200.000,00
	UKUPNO:	200.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.5	PODRŠKA PODIZANJU I MODERNIZACIJI / OPREMANJU PROIZVODNIH VOĆNIH ZASADA	
Razlozi za podršku	<p>U Crnoj Gori postoje povoljni agroekološki uslovi i zemljišni potencijal za uzgoj kontinentalnih i suptropskih voćnih vrsta. Međutim, usljed nemogućnosti poljoprivrednih gazdinstava da u dovoljnom obimu samostalno finansiraju visoka investiciona ulaganja, pri tom uzimajući u obzir juvenilni stadijum biljke bez mogućnosti povraćaja sredstava i zarade, koji traje od dvije do šest godina (zavisno od voćne vrste), raspoloživi prirodni resursi nijesu dovoljno iskorišćeni. Stoga se ovim programom obezbjeđuju sredstva za podršku, kojim bi se umanjila investiciona ulaganja proizvođača prilikom zasnivanja proizvodnih voćnih zasada, a koji bi uz redovnu primjenu savremene agrotehnike bili visoko profitabilni. Redovan i stabilan prinos visokog kvaliteta, dugoročno će uticati na povećanje obima prerade i obogaćivanje asortimana proizvoda, čime će se postići povoljna izvozna struktura i viši nivo konkurentnosti.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • bolje korišćenje prirodnih resursa zasnivanjem proizvodnih zasada sadnim materijalom kontrolisanog kvaliteta; • smanjenje domaćeg deficita voća i prerađevina od voća; • smanjenje rizika od elementarnih nepogoda; • podizanje konkurentnosti domaćih proizvoda; • optimalna gustina sklopa novopodignutih zasada omogućava projekciju prinosa po ha; • modernizacija voćnih zasada; • formiranje baze podataka – registra proizvođača voća. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Podrška se daje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podizanje novih voćnih zasada; • nabavku potpornih stubova za špalirni uzgoj (stubovi i žica); • nabavku mreža za zaštitu od ptica; • nabavku sistema za navodnjavanje; • nabavku protivgradnih mreža sa pratećom konstrukcijom; • nabavku folija za zaštitu od kiše sa pratećom konstrukcijom u cilju sprečavanja pucanja plodova. <p>Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za dodjelu podrške po osnovu podizanja i opremanja proizvodnih voćnih zasada za 2017. godinu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu. Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za voćarstvo, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podizanje i opremanje voćnih zasada	250.000,00
	UKUPNO:	250.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.6	PODRŠKA RAZVOJU MASLINARSTVA
Razlozi za podršku	<p>U Crnoj Gori trenutno ima 489.520 stabala maslina, što govori da se u poslednjih desetak godina bilježi konstantno povećanje njihovog broja (između ostalog i zahvaljujući realizaciji agrobudžetskih mjera čiji je cilj zasnivanje novih, rekonstrukcija i revitalizacija postojećih zasada). Iako kapacitet proizvodnje nije velik, ovo je značajan sektor u kome ima uslova za povećanje obima proizvodnje.</p> <p>U želji da se maksimalno iskoriste prirodni potencijali za uzgoj maslina, proizvođači se stimulišu da podižu nove i da revitalizuju i održavaju postojeće zasade. Takođe se stimulišu da uvide potrebnu opremu za skladištenje i pakovanje maslinovog ulja.</p> <p>Mjerama za održavanje postojećih, zasnivanje novih maslinjaka i linijama podrške za nabavku opreme za čuvanje i pakovanje, želi se približiti standardima EU, odnosno povećati proizvodnja ekstra djevičanskog i djevičanskog maslinovog ulja.</p> <p>Podrškom se može bolje iskoristiti neobnovljivi zemljišni resurs i do sada nekorišćeno i manje plodno zemljište privesti poljoprivredi. Maslina je pogodna za sadnju na ovakvom zemljištu, koje se najvećim dijelom nalazi na brdovitom terenu iznad svih primorskih opština.</p> <p>Ovom podrškom žele se stimulisati proizvođači da sade masline na do sada nekorišćenom zemljištu. Time bi se značajnije povećale površine pod maslinama i proizvodnja maslinovog ulja, a ujedno bi se zemljište zaštitilo od erozije.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja stabala masline i povećanje proizvodnje maslinovog ulja; • dovođenje starih i visokih stabala u stanje za lakše izvođenje agrotehničkih mjera i berbe; • uređenje maslinjaka; • adekvatnije čuvanje i pakovanje maslinovog ulja; • sprovođenje dobre poljoprivredne prakse – upravljanje biljnim otpadom u mlinovima; • korištenje neplodnog i kamenitog zemljišta; • zaštita od erozije; • jačanje konkurentnosti domaćih proizvoda i proizvodnje u Crnoj Gori.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar proizvođača maslina i/ili Registar proizvođača maslinovog ulja, kao i u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Razvoj maslinarstva podržava se kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pripremu zemljišta za sadnju maslina; • podizanje novih zasada maslina; • revitalizaciju; • nabavku sistema za navodnjavanje; • nabavku opreme za skladištenje i pakovanje maslinovog ulja; • upravljanje biljnim „otpadom“; • izgradnju podzida. <p>Podrška maslinarskom sektoru obuhvata zasnivanje novih i održavanje postojećih, nabavku opreme za skladištenje i pakovanje maslinovog ulja, za upravljanje biljnim otpadom u mlinovima, kao i za izgradnju podzida u maslinjacima.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu u skladu sa Javnim pozivom. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta, u iznosu do 50% vrijednosti investicije, odnosno do 60% za pripremu zemljišta za sadnju maslina.</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava po gazdinstvu iznosi do 5.000€.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p> <p>Pravo na podršku mogu ostvariti i udruženja proizvođača maslina i maslinovog ulja na osnovu podnešenog predloga projekta Ministarstvu.</p>
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane u Javnom pozivu.
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.
Procedura realizacije	Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljene dokumentacije i izvještaja komisije. Realizacija aktivnosti utvrđuje se na terenu i izvještaj dostavlja Ministarstvu.

Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za maslinarstvo, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška za nabavku sadnog materijala, opreme za skladištenje i pakovanje maslinovog ulja, upravljanje biljnim otpadom, izgradnju podzida i revitalizaciju	100.000,00
	Sadnja maslina na nekorištenom zemljištu	100.000,00
	UKUPNO	200.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.7	PODRŠKA POVRTARSKOJ PROIZVODNJI	
Razlozi za podršku	<p>I pored značajnog zemljišnog potencijala i povoljnih agroklimatskih prilika u Crnoj Gori, proizvodnja povrća nije u željenoj mjeri specijalizovana ni konkurentna. Takođe, struktura i obim proizvodnje povrća trenutno nije na zadovoljavajućem nivou. Dominantne kulture su: paradajz, paprika, kupus, lubenica i dinja, dok je proizvodnja ostalih kultura zastupljena u manjoj mjeri i ne zadovoljava domaće potrebe.</p> <p>Pored ovoga, nedovoljno se koriste mogućnosti koje pružaju povoljni agroklimatski uslovi za uzgoj ranih sorti povrća, te proizvodnja u zaštićenom prostoru.</p> <p>Konkurentnost u sektoru proizvodnje povrća mogla bi se prije svega ojačati produženjem sezone snabdijevanja, širenjem plasteničke proizvodnje, te gajenjem slabo zastupljenih vrsta, koje su tražene od strane potrošača. Na taj način, opravdala bi se visoka investiciona ulaganja, koja ovaj sektor zahtijeva i obezbijedio sigurniji plasman proizvoda.</p> <p>Ovim programom obezbjeđuju se sredstva za podršku uzgoja prije svega ranog povrća, te manje zastupljenih vrsta za kojima postoji tražnja na tržištu.</p> <p>Uvažavajući značajan zemljišni potencijal za uzgoj povrtarskih kultura, smatramo da bi pravilnim struktuiranjem povrtarske proizvodnje značajnije smanjili uvoz ovih proizvoda i probleme u plasmanu na domaćem tržištu.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti povrtarske proizvodnje; • intenziviranje uzgoja manje zastupljenih vrsta povrća u cilju smanjenja uvoza; • zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta ostalim vrstama povrća tokom cijele godine. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači povrća upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava i koji su podnijeli prijavu proizvodnje za tekuću godinu Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.</p> <p>Pravo na podršku imaju proizvođači rasada povrća koji su upisani u Registar proizvođača sadnog materijala Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i koji su podnijeli prijavu proizvodnje za tekuću godinu Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i kojima je izdat serifikat o priznavanju rasada povrća.</p> <p>Podrška se daje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nabavku sertifikovanog sjemenskog materijala ili rasada povrća u iznosu do 40% vrijednosti investicije za proizvodnju dominantno zastupljenih vrsta povrća (paradajz, paprika, lubenica, dinja, krastavac i kupus), te do 50% za uzgoj ranog povrća u plastenicima i manje zastupljenih vrsta povrća na otvorenom polju; - proizvodnju rasada za proizvođače koji su upisani u Registar proizvođača sadnog materijala; - nabavku sistema za navodnjavanje (osim kapajucih traka). <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na terenu. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 40%, odnosno 50% od vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu u toku kalendarske godine.</p> <p>Poljoprivredno gazdinstvo podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za dodjelu podrške povrtarskoj proizvodnji u 2017. godini.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro-račun nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije na licu mjesta utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na bazi dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Investicije za uzgoj povrtarskih kultura i opreme za navodnjavanje	280.000,00
	Investicije u proizvodnju sertifikovanog sadnog materijala	20.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.8	PODRŠKA UZGOJU VIŠEGODIŠNJEG LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA	
Razlozi za podršku	<p>Na maloj površini koja zauzima samo 0,01 odsto ukupne površine svjetskog kopna, na teritoriji Crne Gore, ima 1,2 procenta ukupne svjetske flore. Indeks broja vrsta po jedinici površine u Crnoj Gori iznosi 0,837 što našu teritoriju na neposredan način određuje kao najvažniji centar florističkog diverziteta u Evropi. Smatra se da od 3.200 vrsta biljaka na crnogorskoj teritoriji, oko 400 vrsta pripada ljekovitom bilju.</p> <p>Bogatstvo naše flore uslovljeno je nizom raznovrsnih prirodnih karakteristika: povoljan geografski položaj, razuđen reljef, raznovrsne klimatske prilike, geološki i pedološki sastav i hidrografska mreža. Prirodna populacija je, u odsustvu naučnih istraživanja, vodič i pokazatelj koje vrste se mogu uspješno gajiti u datim agroekološkim uslovima.</p> <p>Ovim programom želimo da spriječimo istrebljenje pojedinih vrsta bilja, kao i da obezbijedimo dugoročnu snabdijevenost i obim proizvodnje koji će omogućiti proizvodnju eteričnog ulja i drugih proizvoda, koji bi mogli da budu crnogorski izvozni brend.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> očuvanje prirodne populacije, racionalna eksploatacija samoniklog bilja; povećanje obima proizvodnje plantažnim uzgojem ljekovitog i aromatičnog bilja i proširenje asortimana proizvoda, na bazi ljekovitog i aromatičnog bilja. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava. Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja podržava se kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> podršku za zasnivanje plantaža: žalfije (<i>Salvia officinalis</i>), lavande (<i>Lavandula angustifolia</i>), kantariona (<i>Hypericum perforatum</i>), smilja (<i>Helichrysum arenarium</i>), majčine dušice (<i>Thymus serpyllum</i>), timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), matičnjaka (<i>Melissa officinalis</i>), pelina (<i>Artemisia absinthium</i>), lincure (<i>Gentiana lutea</i>) i dr. vrsta višegodišnjeg ljekovitog i aromatičnog bilja; nabavku sistema za navodnjavanje; nabavku specifične opreme. <p>Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu u skladu sa pratećim Javnim pozivom za 2017. godinu. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.</p> <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti investicije, do 5.000€ po gazdinstvu.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za realizovanu investiciju prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači koji ispunjavaju propisane kriterijume.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavne službe.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška poljoprivrednim gazdinstvima	100.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.9	PODRŠKA INVESTICIJAMA U PRERADU NA GAZDINSTVIMA	
Razlozi za podršku	<p>Podsticanjem prerade na porodičnim gazdinstvima doprinosi se povećanju konkurentnosti proizvoda crnogorskih poljoprivrednika. Ruralna područja imaju dugu tradiciju u preradi različitih animalnih i biljnih proizvoda na gazdinstvima, te ova mjera doprinosi povećanju stepena prerade primarnih proizvoda, sa ciljem da se kroz investicije, objekti u kojima se vrši prerada unaprijede i usaglasa sa higijenskim standardima, minimalnim nacionalnim standardima u oblasti bezbjednosti hrane i očuvanja životne sredine. Proizvodi, kao što su sir, med i prerađevine od meda, mesne prerađevine, različite vrste pića, prerađevine od voća (uključujući i masline), povrća, aromatičnog i ljekovitog bilja predstavljaju važan dio ruralne ekonomije i doprinose povećanju prihoda porodičnih gazdinstava. Snažna veza između poljoprivrede i turizma u ruralnim područjima, omogućava proizvodima ove vrste veoma dobar plasman.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih gazdinstava; • povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda povećavanjem efikasnosti u preradi; • uvođenje novih tehnologija i inovacija i otvaranje novih tržišnih mogućnosti; • poboljšanje kvaliteta proizvoda uz ispunjavanje minimalnih nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine; • očuvanje proizvodnje domaćih proizvoda; • obogaćivanje turističke ponude specifičnim proizvodima visokog kvaliteta. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva i kooperative za preradu poljoprivrednih proizvoda sa poljoprivrednih gazdinstava. Podržavaju se investicije u preradu, razvoj novih proizvoda, procesa i tehnologija. Svi projekti moraju u cjelini dokazati ispunjavanje minimalnih nacionalnih standarda iz oblasti bezbjednosti hrane i zaštite životne sredine, koji važe za preradu na poljoprivrednim gazdinstvima.</p> <p>Podržava se: nabavka tehnološke opreme, kao i adaptacija objekata.</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije, odnosno maksimalan iznos podrške po projektu može iznositi 6.000€. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke.</p> <p>Ovom mjerom se pruža bespovratna podrška po uspješno realizovanoj u skladu sa Javnim pozivom, a prethodno odobrenoj investiciji, nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.</p>	
Korisnici	Nosioci poljoprivrednih gazdinstava, koji ispunjavaju propisane kriterijume u skladu sa Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun u skladu sa Javnim pozivom, a nakon dobijanja izvještaja nadležne Komisije.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za programiranje, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška investicijama u preradu na gazdinstvima	200.000,00
	UKUPNO:	200.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.10	UNAPREĐIVANJE KVALITETA PROIZVODA
Razlozi za podršku	<p>Kvalitet proizvoda je važan element za pozicioniranje na tržištu i konkurentnosti u poljoprivredi. Veću efikasnost moguće je ostvariti vertikalnim integriranjem poljoprivredne proizvodnje i prerade u jedinstvene šeme kvaliteta. Na taj način je moguće garantovati i veći nivo sledljivosti proizvoda, što postaje sve važnije sa stanovišta potrošača.</p> <p>U crnogorskoj poljoprivredi i prerađivačkoj industriji učinjeni su važni koraci u pravcu uspostavljanja sistema politike kvaliteta, ali su za jačanje konkurentnosti potrebni intenzivniji koraci. Viši kvalitet moguće je postizati garantovanjem dodatnih elemenata od različitih oblika zaštite geografskog porijekla i geografskih oznaka, pa sve do organskih proizvoda i sl. Ti sistemi su pod posebnom zakonodavnom zaštitom i nadzorom. Kvalitetan proizvod treba da je praćen i brojem kontrola kao i adekvatnim marketingom. Informacije o visokom kvalitetu proizvoda mogu dodatno privući potrošača.</p> <p>Crna Gora ima znatan potencijal u proizvodnji proizvoda višeg kvaliteta, ali je on za sada još nedovoljno korišćen. Neadekvatna tehnološka opremljenost manjih pogona u kojima se primjenjuju tradicionalne metode proizvodnje hrane otežavaju ispunjavanje zahtjeva iz „higijenskog paketa“ odražavaju se na njihovu konkurentnost. Podrška za unapređivanje proizvodnje (adaptacija objekata, primjena dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse) i podsticaji podizanju kvaliteta proizvoda i uspostavljanju šema za postizanje viših standarda, pogotovo uz povezivanje primarne proizvodnje i prerade, mogu u znatnoj mjeri povećati mogućnosti plasmana poljoprivredno prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, naročito preko turizma.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • unapređivanje kvaliteta proizvoda; • podrška proizvođačima koji se uključuju u šeme kvaliteta (organska proizvodnja, zaštita geografskih oznaka itd); • jačanje konkurentnosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda; • obezbjeđivanje stabilne ponude bezbjedne i kvalitetne hrane.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <p>Uvođenje, sertifikaciju i resertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane. Podrška se odnosi na troškove uvođenja, sertifikacije i resertifikacije sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane i iznosi najviše 50% ukupnih troškova uvođenja, sertifikacije i resertifikacije, maksimalno do 4.000,00€ po projektu. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava za podršku biće definisani Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne kontrole i dobijenog sertifikata od strane akreditovanog tijela.</p> <p>Uključivanje poljoprivrednih proizvođača u šeme kvaliteta, u iznosu najviše do 4.000,00€ za pojedinačnu šemu kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Podrška se dodjeljuje grupama proizvođača ili prerađivača koji imaju namjeru da štite naziv proizvoda šemom kvaliteta (za izradu proizvođačke specifikacije i druge aktivnosti koje su neophodne u cilju pripreme grupe proizvođača za implementaciju šeme kvaliteta).</p> <p>Uključenje proizvođača u šeme kvaliteta, 500,00€ po proizvođaču.</p> <p>Organske sertifikovane proizvode, 300,00€ po proizvođaču.</p> <p>Promociju registrovanih šema kvaliteta (kratki filmovi, specijalizovane emisije, promotivne brošure, smjernice i sl)</p> <p>Labaratorijsku kontrolu kvaliteta poljoprivrednih, prehrambenih proizvoda (vina, alkoholnih pića, eteričnog ulja, maslinovog ulja, meda i drugih pčelinjih proizvoda) i labaratorijsku analizu plodnosti zemljišta.</p> <p>Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju fizičko-hemijsku analizu vina, alkoholnog pića, maslinovog i eteričnog ulja, meda i drugih pčelinjih proizvoda prilikom stavljanja proizvoda u promet, mogu da ostvare registrovani proizvođači čija godišnja proizvodnja ne prelazi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 30.000 litara vina; • 10.000 litara alkoholnog pića; • 1.000 litara maslinovog ulja; • 100 litara eteričnog ulja i • 600 kg meda.

	<p>Visina podrške je do 50% od ukupnih troškova analize, na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize i dokaza o uplati. Maksimalna visina podrške po proizvođaču je 300,00 eura. Pravo na nadoknadu troškova za obavljenju analizu plodnosti zemljišta, mogu da ostvare poljoprivredni proizvođači u godini zasnivanja višegodišnjih proizvodnih zasada. Visina podrške je do 50% cijene analize i isplaćuje se na osnovu dostavljenog zahtjeva, rezultata analize sa preporukom za đubrenje i dokaza o uplati.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. novembar.</p> <p>Obuku degustatora za organoleptičko ocjenjivanje proizvoda.</p>	
Korisnici	Pravna i fizička lica i preduzetnici, koja su registrovana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, nosioci aktivnosti.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa Javnim pozivom ili predviđenom namjenom.	
Procedura realizacije	Osnova za obračun i isplatu podrške su računi o realizovanoj investiciji, izvještaji ovlaštenih pravnih lica, izvještaji odgovornih lica.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za šeme kvaliteta.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Učešće u troškovima uvođenja, sertifikacije i resertifikacije sistema upravljanja kvalitetom i bezbjednosti hrane (do 50% ukupne vrijednosti projekta).	30.000,00
	Učešće u troškovima uključivanja proizvođača u šeme kvaliteta, u iznosu najviše do 4.000,00€ za pojedinačnu šemu kvaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.	20.000,00
	Podrška za organske sertifikovane proizvode 300€ po proizvođaču.	30.000,00
	Podrška za proizvođače uključene u šeme kvaliteta, 500€ po proizvođaču.	10.000,00
	Podrška za promociju registrovanih šema kvaliteta (kratki filmovi, specijalizovane emisije, promotivne brošure, smjernice i sl).	15.000,00
	Nadoknada troškova za laboratorijske analize.	20.000,00
	Obuka degustatora za organoleptičko ocjenjivanje proizvoda.	20.000,00
	UKUPNO:	145.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti <i>proizvođača hrane</i>		
2.1.11	PROMOCIJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA I POLJOPRIVREDE, EDUKACIJA I STUDIJSKA PUTOVANJA POLJOPRIVREDNIH PROIZVOĐAČA	
Razlozi za podršku	<p>Jedna od karakteristika crnogorske poljoprivrede je da tržištu nudi veoma raznovrsnu paletu proizvoda, ali ne i u kontinuitetu. Često potrošači nemaju dovoljno informacija o tim proizvodima, posebno turisti koji dolaze u Crnu Goru, kao i potrošači van Crne Gore. S druge strane, mali proizvođači i prerađivačka industrija nijesu u mogućnosti da samostalno promoviraju sopstvene proizvode. U skladu sa tendencijom rasta konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda i potrebom ispunjavanja međunarodnih standard kvaliteta proizvoda, postoji potreba da crnogorski proizvođači kroz edukaciju, različite vidove posjeta i razmjene iskustava sa kolegama iz inostranstva, steknu nova znanja i unaprijede svoju proizvodnju, koja će doprinijeti daljem razvoju crnogorske poljoprivrede odnosno dati doprinos u primjeni novih tehnologija u proizvodnji.</p> <p>Nedostatak ekonomije obima može se nadomjestiti promovisanjem odgovarajućih tržišnih aktivnosti za specifične proizvode. Stoga je potrebno i dalje pružati podršku i intenzivirati rad na promociji i marketingu crnogorskih proizvoda i usmjeriti aktivnosti na što obimnijem organizovanju studijskih posjeta i edukacija u cilju primjene iskustava međunarodnih proizvođača u svrsi efektivnog iskorištavanja domaćih resursa i uvođenja novih tehnologija u procesu proizvodnje.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • jačanje konkurentnosti putem promocije crnogorskih poljoprivrednih proizvoda u zemlji i inostranstvu; • uspostavljanje i jačanje veze između turizma i poljoprivrede; • povećana saradnja između poljoprivrednika iz Crne Gore i inostranstva; • podizanje svijesti potrošača o kvalitetu proizvoda i zdravim stilovima života. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Mjera jačanja konkurentnosti poljoprivrede se sprovodi kroz podršku raznim vidovima promotivnih kampanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učešće na regionalnim i međunarodnim sajmovima i izložbama; • organizovanje lokalnih sajmova, izložbi i drugih manifestacija vezanih za poljoprivredu i ruralni razvoj; • studijske posjete poljoprivrednih proizvođača u inostranstvu. <p>Prednost za dobijanje podrške su aktivnosti promocije i informisanja u okviru registrovanih šema kvaliteta koje ukazuju na specifičnosti proizvoda u pogledu njihovog kvaliteta, proizvodne metode ili doprinosa smanjenju štetnih uticaja na životnu sredinu, kao i kooperative i udruženja u odnosu na individualne poljoprivredne proizvođače.</p> <p>Podrška se daje kofinansiranjem.</p>	
Korisnici	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun.	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu, zahtjevu, izvještaju i fakturi za tekuću godinu.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – sekretar Ministarstva.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Učešće na međunarodnim i regionalnim sajmovima i izložbama	40.000,00
	Lokalni sajmovi i izložbe	30.000,00
	Studijska putovanja	30.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.12	PODRŠKA UNAPREĐENJU KVALITETA SIROVOG MLJEKA	
Razlozi za podršku	Problem sa nestabilnim kvantitetom i kvalitetom je prepoznat kao jedan od glavnih problema u otkupu mlijeka i plasmana na tržištu. Kvalitet mlijeka će se unapređivati kroz aktivnosti koje će voditi smanjenju broja mikroorganizama i somatskih ćelija.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> povećana proizvodnja mlijeka; unapređivanje kvaliteta sirovog mlijeka; unapređivanje kvaliteta proizvoda; povećanje otkupa mlijeka i prerade u registrovanim mlekarama. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> nabavku opreme za čuvanje i hlađenje mlijeka; nabavku aparata/sistema za mužu; nabavku sredstava i dipera (uronjivača) za dezinfekciju i higijenu vimena, prije i poslije muže, sredstva za čišćenje vimena („suvo pranje“), sredstva za kontrolu prisustva bakterija na licu mjesta, itd; posuda sa duplim dnom; mastitis test. <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi najviše 60% vrijednosti investicije, odnosno iznos podške može biti maksimalno do 5.000€ po projektu.</p> <p>Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.</p>	
Korisnici	Svi proizvođači mlijeka koji ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa Javnim pozivom i nakon dobijanja izvještaja Službe za selekciju stoke i dostavljanja dokaza o realizaciji investicije.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik II za programiranje, implementaciona odgovornost - rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška unapređenju kvaliteta sirovog mlijeka	100.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1 Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.13	PODRŠKA AKTIVNOSTIMA KOOPERATIVA I NACIONALNIH UDRUŽENJA	
Razlozi za podršku	<p>Crnogorsku poljoprivredu karakteriše usitnjen posjed i veliki broj malih proizvođača, koji manji dio svojih proizvoda prodaju na organizovanom tržištu, a ostalo ili direktno prodaju ili troše u domaćinstvu.</p> <p>Udruživanje poljoprivrednika treba da bude uspostavljeno u cilju prilagođavanja proizvodnje pojedinih proizvoda potrebama tržišta pri zajedničkom plasiranju robe, uključujući pripreme za prodaju, centralizaciju prodaje i snabdijevanje velikih potrošača i obezbjeđivanje zajedničkih pravila i informacija o proizvodnji, kvalitetu i potražnji. Time bi se postiglo smanjivanje proizvodnih troškova i povećanje dodate vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, a samim tim održivost i konkurentnost poljoprivrednih proizvoda.</p> <p>Zajednički organizovanom proizvodnjom, preradom, marketingom i prodajom može se znatno bolje iskoristiti proizvodni potencijal i jačati tržišna infrastruktura. Sve to za krajnji rezultat ima podizanje konkurentnosti poljoprivrede i dodatno stimulisanje poljoprivrednih proizvođača za tržišnu proizvodnju.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podrška funkcionisanju kooperativa i nacionalnih udruženja; • jačanje tržišne infrastrukture za poljoprivredu; • planiranje proizvodnje prema zahtjevima tržišta u pogledu količina i kvaliteta; • ostvarivanje ekonomskih i socijalnih potreba poljoprivrednih proizvođača. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje za realizaciju plana i programa osnivanja kooperativa i nacionalnih udruženja za organizovanje: proizvodnje na poljoprivrednim gazdinstvima, prerade, promocije i prodaje poljoprivredno – prehrambenih proizvoda, snabdijevanja repromaterijalom, energentima, sredstvima za proizvodnju, nabavku poljoprivredne mehanizacije i djelova za poljoprivrednu mehanizaciju i tehnološke opreme.</p>	
Korisnici	Kooperative i nacionalna udruženja	
Način plaćanja	Po ispostavljenom planu i programu za realizaciju aktivnosti kooperativa i nacionalnih udruženja.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi izvještaja o realizovanim aktivnostima za formiranje kooperativa i udruženja poljoprivrednih proizvođača na nacionalnom nivou.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za koordinaciju i odnose sa javnošću ruralnog razvoja.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Podrška osnivanju kooperativa i nacionalnih udruženja.	65.000,00
	UKUPNO:	65.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.14	PODRŠKA UNAPREĐENJU STOČNOG FONDA	
Razlozi za podršku	<p>Stočarstvo je, s obzirom na konfiguraciju terena, najznačajnija grana poljoprivrede za razvoj ruralnih područja Crne Gore. Uzgoj preživara (goveda, ovce i koze) preovladava, dok je uzgoj svinja i živine slabije razvijen. Dominiraju rase pogodne za proizvodnju mlijeka i mesa, sa tendencijom povećanja udjela mliječnih rasa. Posljednjih godina zabilježene su pozitivne promjene po pitanju ukupnjivanja gazdinstava i povećanja broja grla. Dodatno, izmjena rasnog sastava ide u pravcu povećanja učešća produktivnijih rasa i smanjenja učešća meleza. Govedarstvo je najvažniji sektor stočarske proizvodnje, Prosječan broj grla po gazdinstvu je nizak (3,3), dok samo oko 40% gazdinstava uzgajaju više od tri priplodna grla. Rasni sastav goveda je i dalje dosta nepovoljan. Razni melezi čine oko 46% ukupne populacije. Visokoproduktivne rase (holštajn, smeđa, simentalac i siva tirolska) zajedno su zastupljene sa oko 53%. Buša kao autohtona rasa zastupljena je sa 1% i ima svoj značaj kao genetski resurs. Ovčarstvo predstavlja važan sektor stočarstva. Prosječna veličina stada je 37,3 grla. Što se tiče rasnog sastava, preovlađuje rasa iz grupe pramenki sa više sojeva, gdje dominiraju dvije: pivski ili jezeropivski i sjenički soj. Zastupljen je visok procenat meleza (40%) u ukupnoj populaciji ovaca, najčešće se radi o ukrštanju pramenke sa visoko produktivnim rasama, prevashodno sa vitembergom. Uzgoj koza, veoma je važan za krševita područja Crne Gore (Nikšić, Cetinje, Danilovgrad, Podgorica i primorske opštine), jer su prirodni uslovi znatno nepovoljniji za uzgajanje drugih vrsta preživara (goveda ili ovce). Prosječna veličina stada je 9,8 grla. Dominira lokalna balkanska koza sa više varijeteta. U posljednje vrijeme evidentno je interesovanje za otvaranje novih farmi sa orijentacijom na intezivan uzgoj uglavnom alpina rase sa akcentom na proizvodnji mlijeka. I pored evidentnog napretka potrebno je dalje ukupnjavanje gazdinstava i povećanje učešća produktivnijih rasa u svim segmentima.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • povećanje broja grla po poljoprivrednom gazdinstvu; • unapređenje rasnog sastava/povećanje učešća produktivnijih rasa; • podrška početnicima. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nabavku steonih junica, • nabavku priplodnih jagnjica, • nabavku priplodnih jarica i • nabavku nazimica i nerasta. <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Službe za selekciju stoke. Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva, koja su upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava i ispunjavaju uslove dobrobiti životinja u skladu sa zakonom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa Javnim pozivom.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik II za programiranje, implementaciona odgovornost - rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška unapređenju stočnog fonda	600.000,00
	UKUPNO:	600.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.15	PODRŠKA ZA NABAVKU MEHANIZACIJE, PRIKLJUČAKA I OPREME U FUNKCIJI PRIMARNE PROIZVODNJE	
Razlozi za podršku	<p>Crnogorsku poljoprivredu karakterišu usitnjen posjed i veliki broj malih proizvođača. U prilog ovoj tvrdnji ide i činjenica da, prema podacima popisa poljoprivrede iz 2010. godine, 72% porodičnih poljoprivrednih gazdinstava raspolaže sa manje od 2ha ukupno korišćenog poljoprivrednog zemljišta. Poljoprivredna proizvodnja na takvim površinama obavlja se najviše kroz manuelni rad i neznatno korišćenje mehanizacije.</p> <p>Tako dobijeni poljoprivredni proizvodi su, iako kvalitetni, tržišno nekonkurentni, s obzirom na mali obim proizvodnje, a sama poljoprivredna gazdinstva ekonomski neodrživa.</p> <p>Takođe, u strukturi poljoprivredne proizvodnje u planinskim područjima je najzastupljenije stočarstvo, gdje se ishrana stoke gotovo u cjelini bazira na korišćenju prirodnih livada i pašnjaka, odnosno sijena u zimskom periodu, pri čemu je korišćenje namjenske mehanizacije izuzetno značajno.</p> <p>Osim toga, raspoloživi, a neiskorišćeni zemljišni resursi, omogućavaju proširenje proizvodnje koja vodi povećanju konkurentnosti domaćeg proizvoda.</p> <p>Zbog depopulacija stanovništva na selu podrška nabavci mehanizacije bi doprinijela unaprijeđenju poljoprivrednih aktivnosti i tako povećala prihode na samom gazdinstvu.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • očuvanje i održivo korišćenje prirodnih resursa; • održavanje zemljišta pogodnog za poljoprivrednu proizvodnju; • mogućnost proširenja proizvodnje; • očuvanje florističkog sastava livada; • povećanje obima i konkurentnosti proizvoda. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju nosioci poljoprivrednih gazdinstava upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava.</p> <p>Podrška se daje za nabavku namjenske mehanizacije, priključaka i opreme u zavisnosti od vrste poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Specifični kriterijumi prihvatljivosti, u zavisnosti od vrste proizvodnje kojom se bavi podnosilac zahtjeva, biće propisani Javnim pozivom.</p> <p>Nosilac poljoprivrednog gazdinstva podnosi Ministarstvu zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za dodjelu podrške za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje.</p> <p>Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, na web sajtu Ministarstva (www.minpolj.gov.me), kao i u kancelarijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta za uspješno realizovane investicije. Maksimalno učešće budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti prihvatljive investicije, do 2.500,00€ po podnesenom zahtjevu.</p> <p>Prihvatljiv je maksimalno jedan zahtjev po gazdinstvu.</p>	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjava kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocu zahtjeva na žiro račun nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.	
Procedura realizacije	Realizaciju investicije utvrđuje Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji i Služba za selekciju stoke i dostavlja Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog zahtjeva sa dokumentacijom i izvještaja Savjetodavnih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za monitoring i evaluaciju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Nabavka mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje	350.000,00
	UKUPNO:	350.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA:		
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane		
2.1.16	PODRŠKA INVESTICIJAMA ZA NAVODNJAVANJE	
Razlozi za podsticaj	<p>Kao teritorija sa najvećim brojem vodenih taloga u Evropi, usljed nepovoljnog vodnog bilansa, gotovo 35% površine ima problem nedostatka vode. Pogodnih zemljišta za navodnjavanje ima oko 51.000ha, međutim, navodnjavanje se primjenjuje na svega 15 - 17% pomenutih površina.</p> <p>Klimatske promjene koje se između ostalog odnose i na povećan broj dana sa temperaturom većom od prosjeka, malom količinom i nepravilnim rasporedom padavina značajno utiče na smanjenje prinosa poljoprivrednih kultura. Smanjenje štete od posledica suše efikasno se može postići navodnjavanjem ali ono zahtijeva značajna ulaganja i dostupnost vodoizvorišta i kaptaža, zbog čega poljoprivredna gazdinstva nijesu u mogućnosti da sama finansiraju troškove regulisanja potreba u vodi za navodnjavanje svojih proizvodnih površina.</p>	
Ciljevi	<p>Modernizacija proizvodnje i jačanje proizvodne konkurentnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rehabilitacija i modernizacija postojećih sistema za navodnjavanje; – poboljšanje konkurentnosti porodičnih gazdinstava; – povećanje produktivnosti gazdinstva; – smanjenje proizvodnih troškova; – povećanje kvaliteta proizvoda, higijene i bezbjednosti hrane. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podržava se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnja eksploatacionih bunara u cilju obezbjeđivanja redovnog i pravovremenog navodnjavanja usjeva na otvorenom prostoru, u plastenicima i staklenicima kao i za plantažno gajenje voćaka, vinove loze i ljekovitog bilja. • Nabavka opreme za bunare, pumpe, agregati, cijevne linije od izvorišta do proizvodne parcele; • Detaljni kriterijumi podrške biće definisani Javnim pozivom. <p>Pravo na podršku imaju nosioci poljoprivredniha gazdinstava koji su upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava i posjeduju i obraduju/imaju najmanje 0,5ha voćnjaka i vinograda i/ili 1 ha oranica i/ili 0,3 ha plastenika.</p> <p>Maksimalna vrijednost podrške iznosi do 50% realizovane investicije, ne više od 3.000€ po jednom poljoprivrednom gazdinstvu.</p> <p>Ukupne investicione troškove će finansirati korisnici grantova, a isplata će se vršiti nakon što se utvrdi da je korisnik ispunio sve uslove i kriterijume definisane Javnim pozivom koje će objaviti Ministarstvo. Podrška će se odobriti samo za one investicije gdje se pronađe voda.</p> <p>Kontrola od strane Ministarstva biće organizovana prije, tokom i poslije završetka odobrene investicije.</p>	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva koji ispunjavaju kriterijume definisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Po ispostavljanju dokumentacije o investiciji, u skladu sa opisom plaćanja definisanim Javnim pozivom, na žiro račun podnosioca zahtjeva.	
Procedura realizacije	<p>Sredstva predviđena za grantove, za ovu mjeru, dodjeljuju se putem Javnog poziva koji će biti objavljen u štampanim i elektronskim medijima i na sajtu Ministarstva, Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji. Za prijavu na Javni poziv, podnosilac ispunjava obrasce i prilaže neophodnu dokumentaciju.</p> <p>Svaki podneseni zahtjev za projekat podliježe verifikaciji, evaluaciji i odobravanju ili odbijanju.</p> <p>Isplata grantova će se izvršiti nakon što se utvrdi da je korisnik ispunio sve neophodne uslove definisane Javnim pozivom. Kontrola od strane terenske komisije biće organizovana prije, tokom i poslije završetka za sve odobrene investicije.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za monitoring i evaluaciju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos, €
	Podrška investicijama za navodnjavanje (do 50% investicije, a najviše 3.000€ po gazdinstvu)	250.000,00
	UKUPNO:	250.000,00

3. MJERE RURALNOG RAZVOJA:	
2.1. Osovina 1. Mjere jačanja konkurentnosti proizvođača hrane	
2.1.17	PODRŠKA POKRETANJU POSLOVANJA MLADIH POLJOPRIVREDNIKA
Razlozi za podršku	<p>Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine učešće stanovništva koje živi na ruralnom području iznosi 36,8%. Negativan saldo migracije i rastući indeks starosne dobi, ukazuju na depopulaciju ruralnih područja, ali i njihovo istovremeno demografsko starenje (ruralna područja napušta uglavnom mlađa populacija).</p> <p>Dobro osmišljenom politikom ruralnog razvoja, seoski prostor može pružiti dobar kvalitet života i rada, gdje će prije svega mladi ljudi uvidjeti svoju šansu da počnu da se bave poljoprivredom, što će u značajnoj mjeri omogućiti smanjenje trenda depopulacije sela i demografsko starenje.</p> <p>Rezultat toga bi bilo povećanje procenta učešća mladih poljoprivrednika u ukupnoj starosnoj strukturi, koji prema Poljoprivrednom popisu iz 2010. godine iznosi 8,9% od ukupnog broja radno angažovanih na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima (u EU taj procenat je 14%), ali i povećanje površina obradivog poljoprivrednog zemljišta u strukturi ukupno raspoloživog poljoprivrednog zemljišta.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja mladih poljoprivrednika u ukupnoj strukturi poljoprivrednih proizvođača; • Povećanje broja poljoprivrednika sa srednjoškolskim / fakultetskim obrazovanjem, a koji se bave poljoprivredom; • Stvaranje mladih lidera u poljoprivrednoj proizvodnji; • Pokretanje agrobiznisa; • Povećanje zapošljavanja u ruralnim područjima i vraćanje mladih ljudi u seosku sredinu; • Obezbeđivanje primjerenog životnog standarda za mlađe generacije ruralnih područja; • Bolje korišćenje kapitala tj. poljoprivrednog zemljišta i ljudskih resursa; • Povećanje površina obradivog poljoprivrednog zemljišta.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>I komponenta - Pravo na podršku imaju studenti poljoprivrednog fakulteta i koji su ili članovi kućne zajednice registrovanog poljoprivrednog gazdinstva, ili im je mjesto boravka u seoskim sredinama, i koji će se po završenom fakultetu vratiti na selo i profesionalno baviti poljoprivredom.</p> <p>Podrška se daje u vidu stipendiranja, što obuhvata školarinu, kao i troškove smještaja i ishrane studenata za svaku redovnu školsku godinu.</p> <p>Zainteresovani za ovaj vid podrške podnose zahtjev Ministarstvu, u skladu sa Javnim pozivom. Zahtjev se dostavlja isključivo na obrascu koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva i na sajtu Ministarstva.</p> <p>Detaljniji kriterijumi i i uslovi za ovaj vid podrške definisaće se Javnim pozivom.</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 100% po jednom odobrenom zahtjevu.</p> <p>Podrška se realizuje uz nadzor Ministarstva.</p> <p>II komponenta - Pravo na podršku imaju mladi ljudi, koji su nezaposleni i imaju završenu srednju poljoprivrednu/veterinarsku školu ili završen poljoprivredni/veterinarski fakultet, koji posjeduju poljoprivredno zemljište i koji žele da se bave poljoprivredom.</p> <p>Mladi poljoprivrednik podnosi biznis plan Ministarstvu nakon objavljivanja Javnog poziva za dodjelu podrške, a Ministarstvo će na osnovu odobrenog biznis plana, odrediti mentora koji je zaposlen u stručnoj službi za poljoprivredu, koji će biti odgovoran za planiranje, praćenje i nadzor nad sprovođenjem aktivnosti opisanih u biznis planu.</p> <p>Podrška u iznosu od 100% će se isplaćivati u ratama, u zavisnosti od dinamke sprovođenja aktivnost opisanih u biznis planu, na sljedeći način:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. isplata prve rate u iznosu od 30% od ukupno odobrene podrške; 2. isplata druge rate u iznosu od 50% uz dokaz da su aktivnosti iz biznis plana započete; 3. isplata treće rate u iznosu od 20% nakon sprovedenih aktivnosti opisanih u biznis planu. <p>Kriterijumi za podršku su sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizičko lice, starosti od 18 do 30 godina; - nezaposlen, i da se vodi na birou rada kao nezaposleno lice; - završena srednja poljoprivredna / veterinarska škola ili završen poljoprivredni / veterinarski fakultet; - posjeduje zemlju na svoje ime ili kao član kućne zajednice registrovanog poljoprivrednog gazdinstva ili posjeduje ugovor o zakupu poljoprivrednog zemljišta zaključen na period od najmanje 7 godina. <p>Podrška se odobrava za primarnu poljoprivrednu proizvodnju (kod biljne proizvodnje se podrazumjeva i podrška za zaštićene prostore):</p> <ul style="list-style-type: none"> - višegodišnji zasadi (voćarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo);

	<ul style="list-style-type: none"> - višegodišnje ljekovito i aromatično bilje; - povrtarska proizvodnja; - stočarstvo (govedarstvo, ovčarstvo, kozarstvo, svinjarstvo, živinarstvo); - pčelarstvo. <p>Biznis plan se dostavlja isključivo na obrascu koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u kancelarijama Savjetodavnih službi.</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava je 100%, odnosno 10.000€ po odobrenom biznis planu i po jednom mladom poljoprivredniku.</p> <p>Podrška se realizuje nakon administrativne i kontrole na licu mjesta, kao i kontrole od strane odgovornog mentora.</p>	
Korisnici	Podnosilac zahtjeva i biznis plana koji ispunjava kriterijume propisane Javnim pozivom.	
Način plaćanja	<p>I komponenta - Podnosiocu zahtjeva u skladu sa kriterijumima i uslovima za ostvarivanje prava na podršku.</p> <p>II komponenta - Podnosiocu biznis plana na žiro račun nakon administrativne i kontrole na licu mjesta, kao i kontrole od strane odgovornog mentora.</p>	
Procedura realizacije	<p>I komponenta – Realizaciju podrške, odnosno nadzor nad sprovođenjem vrši Ministarstvo.</p> <p>II komponenta - Realizaciju investicije utvrđuju Savjetodavne službe i odgovorni mentor koji dostavljaju Ministarstvu izvještaj. Podrška se obezbjeđuje na osnovu odobrenog biznis plana, odgovarajuće dokumentacije i izvještaja Savjetodavnih službi i odgovornog mentora.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost – načelnik Direkcije za programiranje, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente:	Iznos u €
	Podrška obrazovanju mladih poljoprivrednika	22.000,00
	Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika	350.000,00
	UKUPNO:	372.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.1	OČUVANJE AUTOHTONIH GENETIČKIH RESURSA U POLJOPRIVREDI	
Razlozi za podršku	<p>Generacije farmera i oplemenjivača širom svijeta ostavile su u nasljeđe čovječanstvu na hiljade lokalno adaptiranih populacija nastalih kao rezultat vjekovne prirodne selekcije i pažljivog odabiranja (Myers, 1994). Crna Gora, kao rijetko koja država, na relativno maloj površini raspolaže bogatim i raznovrsnim živim svijetom – biodiverzitetom. Izuzetno je bogat i genetički fond biljaka i životinja u poljoprivredi, koji se ogleda u velikom broju vrsta, sorti i rasa, a naročito autohtonih populacija biljaka i životinja koje se koriste za proizvodnju hrane. Budući da su genetički resursi rezervoar genetičke raznovrsnosti i dragocjen materijal u oplemenjivanju, smatramo da je potrebno unaprijediti komunikaciju između proizvođača, koji posjeduju i uzgajaju vrste/sorte/rase i naučno-istraživačkih institucija. Crnogorska banka gena vremenom će biti sve bogatija i vodiće računa da postojeća germplazma bude dostupna svim institucijama i pojedincima koji za nju iskažu interesovanje.</p> <p>Neprocjenjiva je zasluga upravo poljoprivrednih proizvođača, koji su uzgojem starih domaćih i odomaćenih vrsta/sorti/rasa, spriječili njihov trajni gubitak i sačuvali ovu bogatu riznicu za dobrobit našeg potomstva i šire društvene zajednice.</p> <p>Ta činjenica, kao i obaveze po pitanju očuvanja i održivog korišćenja genetičkih resursa u skladu sa međunarodnim konvencijama i principima, nalažu tj. zahtijevaju i odgovarajuću finansijsku podršku iz budžeta za stimulisanje poljoprivrednih gazdinstava da održavaju genetičke resurse.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> doprinos očuvanju ukupnog biodiverziteta; očuvanje i održivo korišćenje ugroženih autohtonih vrsta/sorti/rasa; izučavanje i selekcija genotipova iz autohtonih populacija biljnih vrsta; obogaćivanje baze podataka o genetičkim resursima i stvaranje predispozicija za komercijalni uzgoj domaćih i odomaćenih vrsta/sorti/rasa, koje treba da budu jedan od vidova prepoznatljivosti i komponenta kvaliteta crnogorskih poljoprivrednih proizvoda na međunarodnom tržištu; zahvalnost proizvođačima na sačuvanom nasleđu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Pravo na podršku imaju proizvođači koji uzgajaju autohtone vrste/sorte/rase i koji su saglasni da sarađuju sa institucijom nadležnom za genetičke resurse po pitanju dostavljanja materijala i pružanja neophodnih informacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> U biljnoj proizvodnji podrška se daje: <ul style="list-style-type: none"> za višegodišnje kulture: uzgoj i njega pojedinačnih (do 30 jedinki) veoma starih stabala masline/čokota vinove loze ili zasada procijenjene starosti preko 200 godina (za masline preko 1000 godina), uzgoj i njega pojedinačnih stabala (do 30 jedinki) ili zasada ostalih voćnih vrsta/sorti, koje su ugrožene genetskom erozijom; za jednogodišnje kulture: uzgoj ratarskih i povrtarskih kultura na površini većoj od 0,3ha po uzgajanoj vrsti. U stočarstvu podrškom je obuhvaćen: uzgoj buše u govedarstvu; zetske žuje, sore, pivske pramenke i ljabe u ovčarstvu i domaće balkanske koze i magaraca. <p>Zahtjev za podršku dostavlja se Ministarstvu isključivo na obrascu, koji se može preuzeti na sajtu i u kancelarijama Ministarstva uz Izvještaj relevantne naučno-istraživačke institucije koji sadrži: opis - istorijat, poštovanje principa dobre poljoprivredne prakse, naziv (sistematsku pripadnost), brojčano stanje, površinu, procijenjenu starost, ostvareni i planirani vid saradnje sa vlasnikom genetičkog resursa.</p> <p>Rok za dostavljanje zahtjeva je 30. jun 2017. godine.</p> <p>Podrška je namijenjena i naučno-istraživačkim institucijama za rad na inventarizaciji, sakupljanju, morfološkoj karakterizaciji, genetičkoj identifikaciji i konzervaciji genetičkih resursa.</p>	
Korisnici	<p>Poljoprivredna gazdinstva koja zadovoljavaju kriterijume.</p> <p>Ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi.</p>	
Način plaćanja	<p>Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun po priloženom izvještaju ovlašćene institucije za genetičke resurse u poljoprivredi.</p>	
Procedura realizacije	<p>Mjera se sprovodi na bazi godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i podnesenih zahtjeva naučno istraživačkih institucija, uz priloženi plan aktivnosti za 2017. godinu.</p>	
Nadzor i kontrola	<p>Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - načelnik Direkcije za biljnu proizvodnju i samostalni savjetnik II za programiranje.</p>	
Finansijski	Komponente:	Iznos u €

plan	Premije po grlu za genetičke resurse u stočarstvu: - za goveda po 80€; - ovace i koze po 8€, - dodatna premija za gajenje zetske žuje 7€, - za magarce 50€ po grlu.	20.000,00
	Genetički resursi u biljnoj proizvodnji: - jednogodišnje ratarske i povrtarske kulture – 500€/vrsti ili sorti za uzgoj na površini većoj od 0,3ha; - višegodišnje kulture: za pojedinačne vjekovne jedinke masline/vinove loze kao i za pojedinačna stabla ostalih voćnih vrsta/sorti koje su ugrožene genetskom erozijom - 50€/jedinki; zasad masline/vinove loze - 2000€/zasadu, ostalih voćnih vrsta/sorti koje su ugrožene genetskom erozijom - 1000€/zasadu.	10.000,00
	Monitoring, identifikacija, inventarizacija, morfološka karakterizacija i izvještaji	10.000,00
	UKUPNO:	40.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.2	PODRŠKA ORGANSKOJ PROIZVODNJI	
Razlozi za podršku	<p>Usitnjena gazdinstava sa malim obimom proizvodnje ne mogu biti konkurentna ukoliko njihovi proizvodi nemaju dodatnu vrijednost na kvalitet proizvoda, što se postiže organskim načinom proizvodnje.</p> <p>Činjenica je da posljednjih godina interesovanje kod proizvođača za ovim vidom proizvodnje raste, ali to je još uvijek nedovoljno da bi se govorilo o ozbiljnijoj proizvodnji. Zbog toga je potrebno u kontinuitetu podsticati ovaj način poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Osim toga svijest potrošača o važnosti zdrave hrane iz dana u dan raste, što podstiče konstantno povećanje potražnje za organskim proizvodima, kako kod nas tako i u svijetu.</p> <p>Jedna od šansi za plasman organskih proizvoda je i namjera da se u Crnoj Gori razvija visokokvalitetan turizam. To znači da crnogorska organska proizvodnja može podržati razvoj turizma, dok turizam u kombinaciji sa organskom proizvodnjom može otvoriti nova radna mjesta i poboljšati život u ruralnim područjima.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • održivo gazdovanje prirodnim resursima; • smanjenje negativnih uticaja poljoprivrede na okolinu; • očuvanje biodiverziteta; • podizanje kvaliteta poljoprivrednih proizvoda; • doprinos afirmaciji Crne Gore kao ekološke države; • uvođenje novih kontrolnih mehanizama za direktna plaćanja kroz Direktorata za plaćanja; • postepeno stvaranje mehanizama za izgradnju Integrisanog administrativnog sistema kontrole u Direktoratu za plaćanje. 	
Opis mjera i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje proizvođačima koji proizvode organske proizvode u skladu sa Zakonom o organskoj proizvodnji.</p> <p>Poljoprivredni proizvođač podnosi Direktoratu za plaćanje zahtjev u skladu sa Javnim pozivom za dodjelu podrške u organskoj proizvodnji.</p> <p>Pravo na apliciranje imaju poljoprivredni proizvođači koji su upisani u Registar subjekata u organskoj proizvodnji zaključno sa 31. decembrom 2016. godine i u Registar poljoprivrednih gazdinstava zaključno sa datumom prijave aplikacije za podršku za ovu mjeru.</p> <p>Zasadi u kojem biljke nijesu pravilano geometrijski raspoređene, tj. u kojim nije definisan međuredni i redni razmak između biljaka, kao i zasadi čija starost prelazi vijek ekonomske isplativosti neće biti predmet podrške.</p> <p>U slučaju vraćanja proizvođača na početni nivo prelaznog perioda (konverzije) i/ili oduzimanja sertifikata usled nepoštovanja pravila u organskoj proizvodnji, subvencije se neće isplaćivati do ponovnog dobijanja sertifikata. Takođe, proizvođači čija je proizvodnja u prelaznom periodu (konverziji) duže od zakonom propisane, neće ostvariti pravo na podršku.</p> <p>Obračun podrške vrši se na osnovu administrativne i terenske kontrole Direktorata za plaćanje, kao i izvještaja kontrolnog tijela za sertifikaciju u organskoj proizvodnji da podnosilac zahtjeva ispunjava uslove utvrđene Zakonom o organskoj proizvodnji.</p> <p>Ova mjera će se finansirati iz dodatnog finansiranja Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede projekta, kao što je definisano mjerom 2.1.3.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za plaćanje za pojedinu vrstu direktne podrške prevazilazi planirani iznos sredstava opredijeljen ovom mjerom, proporcionalno će se smanjivati plaćanja po ha, uslovnom grlu stoke, jedinki živine i po košnici.</p>	
Korisnici	Poljoprivredni proizvođači upisani u Registar subjekata u organskoj proizvodnji i u Registar poljoprivrednih gazdinstava.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro-račun u skladu sa kriterijumima i uslovima definisanim Javnim pozivom i operativnim priručnikom za ostvarivanje prava na podršku.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Administrativnu i terensku kontrolu, kao i isplatu vrši Direktorata za plaćanje.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – generalni direktor Direktorata za plaćanje, operativna odgovornost – samostalni savjetnik III u Odsjeku za autorizaciju plaćanja.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Plaćanje u biljnoj proizvodnji za: <ul style="list-style-type: none"> • višegodišnje zasade – 400€/ha; • ratarsku proizvodnju – 250€/ha; • proizvodnju povrća – 350€/ha; 	300.000,00

	<ul style="list-style-type: none"> • proizvodnju sjemenskog i sadnog materijala – 350€/ha. <p>B. Plaćanje u stočarskoj proizvodnji po:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uslovnom grlu krave i junice – 100€; • uslovnom grlu ovaca i koza – 100€; • jedinki živine – 2€; • košnici – 50€. <p>Sredstva opredijeljena za finansiranje ove mjere su iz dodatnog finansiranja Projekta institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede (MIDAS) projekta.</p>	
	UKUPNO:	300.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Osovina 2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.3	ODRŽIVO KORIŠĆENJE PLANINSKIH PAŠNJAKA	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora je veoma bogata planinskim pašnjacima, koji se tradicionalno koriste putem ekstenzivnog gajenja stoke (goveda, ovaca i koza) za proizvodnju mlijeka i mesa. Planinski pašnjaci su, uključujući i katune na njima, posebno bogatstvo koje doprinosi očuvanju biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih lokalnih rasa), a ima i poseban ekonomski značaj. Taj sistem omogućuje proizvodnju tradicionalnih proizvoda (različite vrste sireva, skorup i druge mlječne proizvode, jagnjeće i druge vrste mesa) koji imaju važnu ulogu u crnogorskoj nacionalnoj kuhinji. Prema raspoloživim podacima, u Crnoj Gori postoji oko 500 katuna od kojih se i danas znatan broj koristi ali sa mnogo manjim brojem stoke.</p> <p>Jedan broj seoskih domaćinstava i danas praktikuje ovaj vid držanja stoke, čime se održavaju planinski pašnjaci i smanjuju negativne posljedice koje prate napuštanje pašnjaka. Međutim, postoje brojni još nedovoljno iskorišćeni pašnjački resursi. Očuvanje planinskih pašnjaka i katunskog načina stočarenja veoma je važno i sa stanovišta očuvanja prirodne i kulturne baštine.</p> <p>Direktna podrška po uslovnom grlu stoke koja se izdiže na katune i koristi planinsku pašu može stimulirati poljoprivredna gazdinstva da sačuvaju i dalje razvijaju taj sistem proizvodnje.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • očuvanje i racionalno korišćenje prirodnih resursa; • održivo gazdovanje poljoprivrednim zemljištem; • zaštita životne sredine; • očuvanje biodiverziteta; • održavanje prirodne i kulturne baštine; • očuvanje tradicionalnih proizvoda; • obnavljanje pašnjaka putem uklanjanja šikara. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje poljoprivrednim gazdinstvima koja <u>najmanje tri mjeseca</u> u godini drže stoku (svoju i stoku uzetu na mlijekarinu) na katunima.</p> <p>Podrška ima oblik plaćanja po uslovnom grlu. Pod jednim uslovnim grlom (UG) smatra se: krava, vo, dvoje junadi, 10 ovaca, 10 koza, konj, osim teladi, jagnjadi i jaradi. Za obračun se uzimaju sve navedene vrste i kategorije preživara i maksimalno dva konja po gazdinstvu. Minimalan broj za podršku je pet uslovnih grla.</p> <p>Preduslov podrške za goveda i ovce je da su grla obilježena ušnim markicama i njihovo kretanje na katun prijavljeno u skladu sa zakonom.</p> <p>Služba za selekciju stoke dužna je običi najmanje 50% prijavljenih gazdinstava i sačiniti pisani izvještaj o izvršenoj kontroli i dostaviti ga Ministarstvu.</p> <p>Osnovna premija po uslovnom grlu iznosi do 10€.</p> <p>Ukoliko je ukupna visina zahtjeva za podršku veća od planiranog iznosa, proporcionalno se smanjuje plaćanje po uslovnom grlu.</p> <p>Pravo na podršku imaju gazdinstva koja su registrovana u Registru poljoprivrednih gazdinstva koje vodi Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju uslove.	
Način plaćanja	Uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Službe za selekciju stoke.	
Procedura realizacije	<p>Februar: Služba za selekciju stoke distribuira obrasce zahtjeva za prijavu i putem medija najavljuje mjeru.</p> <p>1. mart - 30. april: Poljoprivredni proizvođači se prijavljuju i popunjavaju obrasce za premije koje dostavljaju na arhivu Ministarstva, sa pratećom dokumentacijom (potvrda o kretanju stoke).</p> <p>1. maj - 30. septembar: Služba za selekciju stoke provjerava stanje na terenu: min. 50% podnesenih zahtjeva, bez obzira na vrstu stoke koja se izdiže na katune.</p> <p>Za goveda i ovce Služba za selekciju stoke provjerava prijavu kretanja preko Elektronske baze podataka.</p> <p>1. oktobar - 30. oktobar: Izrada izvještaja, formiranje spiskova za premiju i dostavljanje Ministarstvu.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost samostalni savjetnik II za programiranje, implementaciona odgovornost - rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Premije za izdig stoke na katune – 22.000 uslovnih grla x 10€	220.000,00
	UKUPNO:	220.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.2. Mjere za održivo gazdovanje prirodnim resursima		
2.2.4	PODRŠKA UPRAVLJANJU STAJSKIM ĐUBRIVOM	
Razlozi za podršku	Sagledavanjem stanja na terenu identifikovan je jedan broj oblasti u kojima će poljoprivrednici morati uložiti dodatna sredstva kako bi ispunili standarde propisane Kodeksom dobre poljoprivredne prakse. Najčešći poljoprivredno-ekološki rizik je rizik od lokalizovanog zagađenja površinskih i podzemnih voda stajskim đubrivom, tečnim stajnjakom, zagađenom vodom i u nešto manjoj mjeri, otpadnim vodama iz silaže.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • rješavanje pitanja odlaganja stajnjaka; • rješavanje pitanja otpadnih voda; • očuvanje životne sredine. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izgradnju i rekonstrukciju objekata (bazena) za skladištenje stajskog đubriva; • nabavka opreme za izđubiranje iz objekata (skipper, greda i sl). <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi najviše 60% vrijednosti odobrene investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku definisaniće se Javnim pozivom koji će objaviti Ministarstvo.</p> <p>Zahtjev se dostavlja na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun, u skladu sa procedurom definisanom Javnim pozivom.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik II za programiranje, implementaciona odgovornost - rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška upravljanju stajskim đubrivom	85.000,00
	UKUPNO:	85.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.1	DIVERZIFIKACIJA EKONOMSKIH AKTIVNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA	
Razlozi za podršku	<p>Većina ruralnog stanovništva, osim poljoprivrede, ima malo drugih izvora dohotka. U ruralnim područjima razvoj poljoprivrede ima ograničene mogućnosti, pa se zbog toga traži mogućnost alternativnog načina zapošljavanja. Poseban značaj može da ima razvoj drugih ekonomskih (nepoljoprivrednih) aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima, kao i razvoj različitih vrsta aktivnosti i servisa koji nijesu tijesno vezani za poljoprivredu. Generalno gledano, postoji znatan potencijal u turizmu ruralnog područja koji je samo djelimično iskorišćen.</p> <p>Podrškom dodatnim mogućnostima zapošljavanja mogu se u nekim sredinama zaustaviti negativni trendovi depopulacije i napuštanje sela. Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti na gazdinstvima neophodna je za zapošljavanje i održivi razvoj ruralnih područja, i njome se može pridonijeti boljem uravnoteženju regionalnog razvoja u ekonomskom i socijalnom smislu.</p> <p>Korišćenje pašnjaka je veoma važan segmenat za očuvanje biodiverziteta (specifična flora i fauna, korišćenje prilagođenih lokalnih rasa), a ima i poseban ekonomski značaj za gazdinstvo. Zastarjele kolibe zahtijevaju njihovu adaptaciju, kako bi bile u funkciji, a takođe i regulisanje vodosnabdjevanja za porodice koje izdižu na katune, kao i za rekonstrukciju postojećih pojila za stoku.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none">• poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima;• povećanje dohotka na poljoprivrednim gazdinstvima;• povećavanje zapošljavanja u ruralnim područjima;• podrška tradicionalnoj lokalnoj ekonomiji poljoprivrednika u planinskim područjima kroz razvoj mogućnosti za dodatnu vrijednost u poljoprivrednoj proizvodnji, kompletan proizvodni proces i bolje uslove za život ili rad na gazdinstvima ili pašnjacima;• doprinos očuvanju biodiverziteta i tradicionalnih „otvorenih” pejzaža;• zaustavljanje depopulacije;• iskorišćavanje potencijala u turizmu ruralnog područja.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>I - Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstava u ruralnim sredinama koji pokreću nepoljoprivredne aktivnosti. Podržavaju se investicije koje stvaraju mogućnost otvaranja novih radnih mjesta u nepoljoprivrednom sektoru ili modernizaciju već postojećih nepoljoprivrednih aktivnosti.</p> <p>II - Pravo na podršku imaju poljoprivredna gazdinstva koja su posljednje tri godine ostvarivale pravo na premije na planinskim katunima i posjeduju više od 5 uslovnih grla upisanih u registru za identifikaciju i obilježavanje životinja. Podrška se može dati za investicije u adaptaciju koliba (katuna) na planinama za poljoprivrednike i njihove porodice uz zadržavanje tradicionalnih aspekata građenja, kao i regulisanje vodosnabdjevanja (rekonstrukcija postojećih pojila (samo nepomična), rekonstrukcija postojećih sistema za pojenje stoke, kao alternativa prirodnim izvorima vode i kupovina plastičnih cisterni za vodu).</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti odobrene investicije.</p> <p>Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom.</p> <p>Zahtjev se dostavlja na obrascu, koji je sastavni dio Javnog poziva, a može se preuzeti u prostorijama Ministarstva, na sajtu Ministarstva i u prostorijama Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke.</p> <p>Podrška se realizuje na kraju investicije nakon administrativne i kontrole na licu mjesta.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva koja ispunjavaju propisane kriterijume, u skladu sa Javnim pozivom.	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima na žiro račun u skladu sa Javnim pozivom, a nakon dobijanja izvještaja nadležne Komisije.	
Procedura realizacije	Na bazi prispjelih zahtjeva u skladu sa Javnim pozivom. Podrška se obezbjeđuje na bazi dokaza o realizaciji investicije i terenskih izvještaja članova komisije/savjetodavnih službi.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - načelnik Direkcije za monitoring i evaluaciju, implementaciona odgovornost - rukovodilac Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Diverzifikacija ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima	50.000,00
	Podrška investicijama u adaptaciju planinskih katuna	40.000,00
	UKUPNO:	90.000,00

2. MJERE RURALNOG RAZVOJA		
2.3. Osovina 3. Mjere za poboljšanje života i širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima		
2.3.2	OBNOVA I RAZVOJ SELA I IZGRADNJA INFRASTRUKTURE	
Razlozi za podršku	Loša seoska infrastruktura (obezbjedečnost lokalnim putevima, vodom, u nekim područjima i strujom) karakteristična je za mnoga ruralna područja u Crnoj Gori, posebno u udaljenim planinskim područjima. Obezbjedečnost vode u postojećim komercijalnim zasadima, preduslov je primjene savremenih agrotehničkih mjera i preduslov za smanjenje rizika u proizvodnji od elementarnih nepogoda. Takvo stanje negativno utiče na ekonomski i socijalni status ruralnih područja i doprinosi depopulaciji sela. Zaustavljanje ovog trenda i postizanje održivog razvoja ruralnih područja jedan je od važnijih izazova ukupnog razvoja Crne Gore. Obnova i razvoj sela u dijelu infrastrukture nijesu mogući bez značajnije podrške iz budžetskih sredstava.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje životnih uslova i kvaliteta života u ruralnim područjima; • stvaranje uslova za razvoj poljoprivrede i diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti na poljoprivrednim gazdinstvima i u seoskim sredinama u cjelini. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje za poboljšanje ruralne infrastrukture, a posebno za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • adaptaciju i rekonstrukciju postojeće infrastrukture (put, voda, struja i ostala infrastruktura) do pojedinih ili grupa seoskih domaćinstava, pristup katunima; • projekte razvoja elektro mreže u ruralnim područjima, kao i korišćenje solarne energije; • projekte podrške radu mašinskih prstenova. <p>Kriterijumi i uslovi za podršku za korišćenje solarne energije definisaće se Javnim pozivom dok će se ostale komponente implementirati u skladu sa definisanom namjenom.</p> <p>Komponenta vezana za projekte finansirane uz podršku Međunarodnog fonda za razvoj poljoprivrede - IFAD biće realizovana u skladu sa Operativnim priručnikom.</p>	
Korisnici	Lokalne samouprave, sela, grupe sela, režijski odbori, individualna poljoprivredna gazdinstva.	
Način plaćanja	Podnosiocima zahtjeva na žiro račun i/ili u skladu sa Javnim pozivom.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi prijava potencijalnih korisnika u skladu sa Javnim pozivom i/ili podnijetim zahtjevom u zavisnosti od komponente ili rješenjem Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, operativna odgovornost - samostalni savjetnik III za programiranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška razvoju ruralne infrastrukture	760.000,00
	IFAD	1.000.000,00
	UKUPNO:	1.760.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.1	OBRAZOVANJE, ISTRAŽIVANJA, RAZVOJ I ANALIZE	
Razlozi za podršku	<p>Moderan koncept održivog razvoja poljoprivrede i ruralnih područja sve više zahtijeva da bude zasnovan na znanju. To podrazumijeva jačanje obrazovne komponente, istraživanja usmjerenih u rješavanje razvojnih izazova i problema i izradu analiza koje su osnova za definisanje i implementaciju agrarne politike i ocjenu njenih efekata. Reforme i prilagođavanje Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU još više nameću potrebu snažne institucionalne podrške koju nije moguće obezbijediti bez jačanja kadrova i istraživačko – razvojne funkcije. Stanje u Crnoj Gori iskazuje deficite u naučno-istraživačkom sektoru, koji u znatno većoj mjeri treba da podržava razvoj poljoprivrede i usklađivanje sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU, pogotovo na području ruralnog razvoja, kreiranje Strategije razvoja poljoprivrede i ruralnih područja, IPARD i drugi IPA projekti.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj poljoprivrede zasnovan na znanju; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i pridruživanja EU; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se usmjerava u:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje uslova školovanja u postojećim srednjim poljoprivrednim školama i poljoprivrednom fakultetu i stipendiranju deficitarnih kadrova u zemlji i inostranstvu; • jačanje naučno-istraživačkog i razvojnog rada sa direktnom primjenom u poljoprivredi; • primjena inovacija u poljoprivredi; • izradu ekonomskih analiza za potrebe agrarne politike (planiranje mjera i ocjena efekata njihove primjene). <p>Za poboljšanje uslova školovanja podrška se daje na osnovu zahtjeva škola koji sadrže opis i argumentaciju projekata. Podrška se daje za investicije u zgrade, opremu i mehanizaciju potrebnu za izvođenje praktične nastave. Podrška se daje za stipendiranje određenog broja učenika srednjih škola i studenata, promovisanje poljoprivredne proizvodnje među školskom populacijom, organizovanjem posjeta učenika savremenim gazdinstvima i manifestacijama iz ove oblasti. Podrška se daje naučno-istraživačkom radu daje se za projekte po zahtjevu Ministarstva. Prijave istraživačkih projekata moraju sadržati program kojim se dokazuje da će istraživanja imati efekte na razvoj ili unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Projekte mogu kandidovati timovi domaćih i/ili inostranih stručnjaka. Podrška se daje primjeni inovacija u poljoprivredi daje se poljoprivrednim proizvođačima, udruženjima ili naučnim institucijama. Podrška se daje za školovanje određenog broja postdiplomaca i doktoranata iz oblasti koje su značajne za Ministarstvo. Izrada ekonomskih analiza u poljoprivredi, evaluacija projekata i mjera agrarne politike, izrada godišnjih izvještaja, sprovodi se na zahtjev Ministarstva, a mogu se finansirati li sufinansirati i druge mjere i aktivnosti Ministarstva (povremene komisije, ekspertize, stipendiranje socijalno ugroženih đaka i studenata ili onih koji žive u izrazito nerazvijenim ruralnim sredinama, a školuju se u oblasti poljoprivrede i sl.).</p>	
Korisnici	Obrazovne i naučno-istraživačke ustanove, regionalne kancelarije, ekspertski timovi ili pojedinci, studenti deficitarnih zanimanja.	
Način plaćanja	Na bazi zahtjeva, po ispostavljenoj fakturi za ugovoreni i obavljeni posao i izvještaj.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu godišnjih zahtjeva potencijalnih korisnika i rješenja Ministarstva, a odabir projekata vrši se na osnovu objektivnih kriterijuma.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – sekretar Ministarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Poboljšanje uslova srednjeg i visokog obrazovanja stipendiranje deficitarnih kadrova u zemlji i inostranstvu i popularizacija poljoprivrede u školama	25.000,00
	Ekonomske analize za potrebe agrarne politike	10.000,00
	Inovacije u poljoprivredi	10.000,00
	Agrarni marketinški informacijski sistem (AMIS)	15.000,00
	Angažovanje eksperata	10.000,00
	Priprema projektne dokumentacije za investicione projekte u poljoprivredi	15.000,00
	UKUPNO:	85.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.2	PROGRAM UNAPREĐIVANJA STOČARSTVA	
Razlozi za podršku	<p>Stočarstvo predstavlja dominantnu granu ukupne poljoprivrede Crne Gore i njime se bavi najveći broj seoskih gazdinstava. U zavisnosti od vrste stoke, različit je stepen unapređivanja genetskog potencijala i poboljšanja rasne strukture. Sve izoštrijenja konkurencija zahtijeva visoku proizvodnju po jedinici, odnosno priplodnom grlu, što se ne može ostvariti bez sistematičnog rada na dosljednom sprovođenju odgajivačko – selekcijskih programa za pojedine vrste i rase stoke.</p> <p>U sprovođenju mjera unapređivanja stočarstva Crna Gora uvodi međunarodne principe, posebno pravila i procedure Međunarodne komisije za kontrolu produktivnosti stoke (ICAR). Uspješno sprovođenje programa unapređivanja, pored funkcionisanja službe za selekciju stoke, zahtijeva i obezbjeđivanje kvalitetnog sjemena za vještačko osjemenjivanje krava i korišćenje kvalitetnih priplodnjaka tamo gdje se vještačko osjemenjivanje ne primjenjuje. Imajući u vidu karakteristike crnogorskog stočarstva (veličinu populacija, razvijenost pojedinih sektora, dosadašnji rad na unapređivanju i sl.), to nije moguće obezbijediti bez podrške iz budžetskih sredstava.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; uvođenje i primjena međunarodnih standarda u programima unapređivanja stoke. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<ul style="list-style-type: none"> podrška se daje za nabavku sjemena za vještačko osjemenjivanje krava, uz ispunjavanje potrebnih uslova u pogledu kvaliteta, koji se definišu javnim tenderom; u udaljenijim seoskim područjima, gdje nije moguće organizovati sprovođenje vještačko osjemenjivanje, podržava se korišćenje kvalitetnih bikova za prirodni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom – licencirati će se bikovi sa područja koja su udaljena najmanje 15 km od najbliže veterinarske ambulante. podrška se daje za korišćenje kvalitetnih pastuva za prirodni pripust, uz uslov da su odabrani i licencirani u skladu sa zakonom. <p>Podrška se daje za nabavku sjemena za vještačko osjemenjivanje u cjelosti, a licencirana priplodna grla do 120€ po grlu. Ukoliko broj odabranih i licencirana priplodna grla bude veća od planom predviđenih sredstava, iznos po priplodnom grlu se proporcionalno smanjuje. Predmet podrške može biti i korišćenje u rasplodu priplodnjaka drugih stočnih vrsta (pastuvi). Programom je predviđena obuka poljoprivrednih proizvođača radi unapređenja znanja u ovoj oblasti.</p> <p>Podrška se daje za steone junice u čistoj rasi od poznatih roditelja, a koje su osjemenjene vještačkim putem. Pravo na podršku imaju grla koja su rođena i uzgajaju se na teritoriji Crne Gore. Podrška iznosi 50€ po grlu. Uz zahtjev za podršku neophodno je dostaviti kopiju pasoša za svako grlo i potvrdu Veterinarske ambulante o osjemenjavanju.</p> <p>Ukoliko ukupna visina zahtjeva za podršku prevazilazi budžetom planirani godišnji iznos, visina podrške se proporcionalno smanjuje.</p>	
Korisnici	Poljoprivredna gazdinstva uključena u realizaciju odgajivačko - selekcijskih programa u stočarstvu.	
Način plaćanja	<p>Isplata po komponentama:</p> <ul style="list-style-type: none"> isplata odabranom dobavljaču sjemena u skladu sa zaključenim ugovorom; uplatom na žiro račun poljoprivrednim gazdinstvima po spiskovima Službe za selekciju stoke. 	
Procedura realizacije	Godišnji program rada Službe za selekciju stoke.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za stočarstvo, implementaciona odgovornost - rukovodilac Službe za selekciju stoke.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Sjeme za vještačko osjemenjivanje krava (50.000 doza)	120.000,00
	Licencirani priplodna grla	224.000,00
	• premije za licencirane bikove 65.000,00€	
	• premije za licencirane pastuve 53.000,00€	
	• premija za steone junice 100.000,00€	
	• izložba stoke 6.000,00€	
	UKUPNO:	344.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.3	PROGRAM STRUČNIH I SAVJETODAVNIH POSLOVA U STOČARSTVU	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora je u 2000. godini otpočela program unapređivanja govedarstva na novim osnovama i u tu svrhu osnovana je Služba za selekciju stoke. I pored evidentnih rezultata koji su ostvareni na unapređivanju kvaliteta priplodnih grla u govedarstvu posljednjih godina, još uvijek je veoma nizak populacijski prosjek proizvodnje mlijeka i mesa. Međutim, prinos mlijeka po kravi na najboljim poljoprivrednim gazdinstvima, koje su uključene u redovnu kontrolu produktivnosti, ne zaostaje za zemljama sa razvijenim govedarstvom, ali je u pitanju veoma mali dio ukupne populacije.</p> <p>Stoga je potrebno nastaviti i intenzivirati rad na unapređivanju govedarstva uključivanjem većeg broja grla u zvaničnu kontrolu, zatim intenzivirati rad na unapređivanju genetskog potencijala ovaca i koza, i drugih vrsta stoke.</p> <p>Istovremeno, Služba za selekciju stoke obavlja i sve veći obim savjetodavnih poslova u stočarskoj proizvodnji. Moderan koncept razvoja pred Službu za selekciju stoke postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta usluga poljoprivrednim proizvođačima. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu za tu službu jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane, zaštitu i dobrobit životinja (cross-compliance). Takođe, važno će mjesto u aktivnostima Službe za selekciju stoke imati pomoć i podrška poljoprivrednim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku.</p> <p>Služba preuzima vođenje registra poljoprivrednih proizvođača i pripreme za uvođenje FADN sistema.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti stočarske proizvodnje unapređivanjem genetskog potencijala priplodne stoke; • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • uvođenje i implementacija međunarodnih standarda u programe unapređivanja stoke; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se daje za rad Službe za selekciju stoke u realizaciji odgajivačko-seleksijskih programa u stočarstvu i pružanju brojnih usluga poljoprivrednim proizvođačima, prema godišnjem programu rada, sa detaljno razrađenim programom stručnih i savjetodavnih poslova u stočarstvu, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima.	
Korisnici	Ministarstvo - Služba za selekciju stoke	
Način plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi za rad Službe za selekciju stoke, sa izvještajem o sprovedenim aktivnostima	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Službe za selekciju stoke i rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Program poslova selekcije i savjetodavnih usluga u stočarstvu (prema Planu rada Službe za 2017. godinu)	310.000,00
	UKUPNO:	310.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.4	PROGRAM SAVJETODAVNIH POSLOVA U BILJNOJ PROIZVODNJI	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora je uspostavila koncept savjetodavne službe tako da savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji sprovodi Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji, koja ima nezamjenjivu ulogu u unapređivanju poljoprivrede i uvođenju tehnoloških inovacija.</p> <p>Moderan koncept razvoja pred Savjetodavnu službu u biljnoj proizvodnji postavlja sve više zahtjeva u smislu pružanja različitih vrsta servisa poljoprivrednim proizvođačima. Jedan od ozbiljnih izazova u narednom periodu jeste osposobljavanje i obuka poljoprivrednih proizvođača za podnošenje zahtjeva za direktnu podršku i za ispunjavanje brojnih EU standarda koji su vezani za očuvanje životne sredine i bezbjednost hrane, (cross-compliance). Takođe, važna aktivnost Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji ima pomoć i podrška poljoprivredinim proizvođačima i proizvođačkim organizacijama u pripremi i kandidovanju projekata za IPARD podršku.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje konkurentnosti poljoprivrede putem modernizacije i uvođenja tehnoloških inovacija; • jačanje institucionalne podrške razvoju poljoprivrede; • podrška sprovođenju reformi i pridruživanja EU; • podizanje stručnog nivoa proizvođača; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje za savjetodavne aktivnosti Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji, prema godišnjem programu rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim okvirom i očekivanim efektima sa pružanjem široke lepeze servisa poljoprivrednim proizvođačima, uključujući i osposobljavanje za korišćenje podrške u skladu sa EU regulativom.</p>	
Korisnici	Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji.	
Način Plaćanja	Po ispostavljenoj fakturi za rad Službe, sa tekućim izvještajem.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na bazi godišnjeg programa rada Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo.	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos u €
	Program poslova savjetodavnih usluga u biljnoj proizvodnji (prema Planu rada Službe za 2017. godinu)	300.000,00
	UKUPNO:	300.000,00

3. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI		
3.5	PROGRAM MJERA KONTROLE KVALITETA PROIZVODA	
Razlozi za podršku	Crnogorska poljoprivreda, iako malog obima, tržištu nudi veoma široku paletu proizvoda. Zahtjevi potrošača su sve veći a implementacija zakonskih propisa nalaže da svi proizvodi koji se stavljaju u promet moraju da budu pod odgovarajućim vidovima nadzora i kontrole kvaliteta. Dodatne zahtjeve postavlja harmonizacija sa EU propisima. Crna Gora je u dosadašnjem periodu podržavala jačanje institucija za kontrolu kvaliteta, prvenstveno kroz formiranje i opremanje novih i jačanje postojećih laboratorija, zatim kroz razne vidove obuke i stručnog osposobljavanja. Budući da je proces usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa propisima EU veoma zahtjevan, potrebno je nastaviti i dinamizirati podršku funkcionisanju laboratorija za kontrolu kvaliteta i sertifikacionih tijela u skladu sa zakonskim propisima.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže sprovođenje reformi i pridruživanja EU; • jačanje kadrovskih potencijala za bržu primjenu novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška se obezbjeđuje za finansiranje operativnih troškova laboratorije za mljekarstvo i sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo. Uslov za opredjeljivanje podrške laboratoriji za mljekarstvo i sertifikacionom tijelu „Monteorganica“ doo je godišnji program rada, sa detaljno razrađenim obimom mjera, dinamikom njihove realizacije, finansijskim aspektima i očekivanim efektima.	
Korisnici	Laboratorija za mljekarstvo, Sertifikaciono tijelo „Monteorganica“ doo.	
Način Plaćanja	Nakon obrade zahtjeva i razmatranja godišnjeg programa rada, na žiro račun podnosioca zahtjeva.	
Procedura realizacije	Osnov za obračun i isplatu je zahtjev korisnika podrške i godišnji programi rada laboratorije za mljekarstvo i sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo, koje odobrava Ministarstvo.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor Direktorata za poljoprivredu i ribarstvo, operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za šeme kvaliteta.	
Finansijski Plan	Komponente	Iznos u €
	Laboratorija za mljekarstvo (učešće u finansiranju operativnih troškova)	85.000,00
	Podrška za operativne troškove sertifikacionog tijela „Monteorganica“ doo	85.000,00
	UKUPNO:	170.000,00

4. SOCIJALNI TRANSFERI SEOSKOM STANOVNIŠTVU		
4.1	PROGRAM STARAČKIH NAKNADA	
Razlozi za podršku	<p>U Crnoj Gori u ruralnim sredinama žive domaćinstva čiji članovi su se bavili poljoprivredom kao glavnim i jedinim zanimanjem, ali zbog specifičnosti socijalne politike nijesu bili u mogućnosti da ostvare pravo na penziju. Takođe, u određenom procentu ta domaćinstava se i dalje bave poljoprivredom za svoje potrebe i na taj način održavaju u životu brojna udaljena sela kojima prijeti depopulacija.</p> <p>Ministarstvo posebnim vidom jednokratne podrške i drugim vidovima pomoći podržava nosioce poljoprivrednih gazdinstava.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • podizanje kvaliteta života na selu i stvaranje povoljnijih uslova za život; • pomoć najugroženijim seoskim i staračkim domaćinstvima u vidu interventne i jednokratne pomoći. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<ul style="list-style-type: none"> • Staračka naknada obezbjeđuje se za jednog supružnika, ukoliko živi na selu i bavi se poljoprivredom za svoje potrebe, pri čemu ni jedan od supružnika nema nikakva druga novčana primanja; • Pravo na jednokratnu pomoć imaju najugroženija seoska domaćinstva u vidu jednokratne i interventne pomoći na bazi terenskog uvida koji se izvršava po nalogu Ministarstva, a odluka o visini podrške se donosi na osnovu izvještaja predstavnika savjetodavnih i stručnih službi Ministarstva. 	
Korisnici	Muškarci koji su navršili 65 godina života, žene koje su navršile 60 godina života, koji nemaju nikakva druga primanja i koji se bave poljoprivredom za svoje potrebe.	
Način plaćanja	Gotovinske uplate vrše se putem pošte; i Preko poslovnih banaka direktno na žiro račune korisnika naknade ili jednokratne pomoći.	
Procedura realizacije	Pravo na staračku naknadu se ostvaruje u skladu sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Odlukom o bližim uslovima i postupku isplate staračke naknade („Službeni list CG“, br. 52/15 i 4/16)	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere – sekretar Ministarstva, operativna odgovornost - samostalni savjetnik I za staračke naknade i poljoprivredno osiguranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos, €
	Sredstva za isplatu staračkih naknada, troškovi distribucije i za druge socijalne transfere u poljoprivredi i interventnu pomoć za seoska i staračka domaćinstva. Ostali transferi pojedincima.	3.300.000,00
	UKUPNO:	3.300.000,00

5. TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA SPROVOĐENJE PROGRAMA		
Razlozi za podršku	<p>Sprovođenje agrarne politike, ispunjavanje standarda bezbjednosti hrane i reforma ribarske politike uključujući ispunjavanje već preuzetih brojnih međunarodnih obaveza koje zahtijevaju jačanje institucionalnih administrativnih kapaciteta sto iziskuje znatnu finansijsku podršku. Brojne su obaveze u oblasti usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, a posebno u efikasnoj i kvalitetnoj primjeni zakonske regulative. Brojni međunarodni projekti nameću dodatne finansijske obaveze Ministarstvu.</p> <p>Proces pregovora sa Evropskom komisijom i sprovođenje reformi zahtijevaju saradnju s najširim krugom zainteresovanih strana: udruženjima poljoprivrednih proizvođača, civilnim sektorom, lokalnim samoupravama.</p> <p>Takođe, za uspjeh reformskih aktivnosti veoma je važna pravovremena i kvalitetna medijska prezentacija. Time se doprinosi podizanju standarda kvaliteta života, posebno u ruralnim područjima.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • jačanje institucionalne podrške za razvoj održive poljoprivrede; • brže i efikasnije sprovođenje reformi u procesu pregovora s Evropskom komisijom; • uvođenje i primjena evropskih standarda, jačanje međunarodne saradnje i afirmacija Crne Gore i njenih potencijala; • jačanje kadrovskih potencijala i uslova za njihov rad; • brža primjena novih tehnologija i inovacija u poljoprivredi; • podizanje svijesti o značaju poljoprivrede i njenog razvoja; • redovno i kvalitetno informisanje javnosti o mjerama agrarne politike i stepenu napretka u procesu EU integracija; • izrada tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje direktnog prisustva Crne Gore kroz angažovanje jednog eksperta u okviru stalne diplomatske misije Crne Gore u Briselu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se daje za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprovođenje obaveza u EU integracijama: prije svega, vođenje pregovora s Evropskom komisijom, praćenjem obaveza koje proizilaze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i za dodatne troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i dr.; • učlanjivanje Crne Gore u međunarodne organizacije; • realizaciju međunarodnih projekata koji se realizuju u sektoru poljoprivrede i ribarstva; • aktivnosti savjetodavnih tijela; • izradu tehničke dokumentacije za prioritetne investicione i kapitalne projekte od interesa za poljoprivredu; • jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta kroz dodatnu obuku kadrova, stipendije za studente i srednjoškolce i modernizaciju postojeće i nabavku nove opreme; • odnose sa javnošću u sprovođenju agrarne politike i predstavljanju procesa pristupanja EU. <p>Realizacija projekta u saradnji sa Svjetskom Bankom-MIDAS.</p>	
Korisnici	Zaposleni u Ministarstvu, eksperti, obrazovne institucije, konsultantske firme, elektronski i štampani mediji.	
Način plaćanja	Na bazi ovjerenog zahtjeva, fakture, dostavljenog izvještaja, specifikacije opreme, tehničke dokumentacije, završenog uspješnog tendera ili javnog oglasa.	
Procedura realizacije	Podrška se sprovodi na osnovu rješenja Ministarstva.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - sekretar Ministarstva.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	EU integracije: vođenje pregovora sa EK, sprovođenje SSP, troškove usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU, troškovi rada pregovaračkog tima za pregovore sa EU, angažovanje eksperta u okviru stalne diplomatske misije u Briselu	100.000,00
	Usluge prevođenja	30.000,00
	Jačanje administrativnih i institucionalnih kapaciteta, operativni troškovi, štampanje	50.000,00

	Odnos sa javnošću: sprovođenje agrarne politike i predstavljanje procesa pristupanja EU na domaćim i međunarodnim skupovima, u elektronskim i štampanim medijima i sl.	15.000,00
	UKUPNO:	195.000,00

6. INSTITUCIONALNI RAZVOJ I JAČANJE POLJOPRIVREDE CRNE GORE - (MIDAS) (GEF grant)			
Razlozi za podsticaj	<p>Vlada Crne Gore i Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja kao nosioci realizacije projekta, sklopili su projektni aranžman sa Svjetskom Bankom pod nazivom „Institucionalni razvoj i jačanje poljoprivrede Crne Gore“ (MIDAS projekat) koji za cilj ima da crnogorsku poljoprivredu i njene institucije pripremi za buduće članstvo u EU. MIDAS projektom ojačane su strukture Ministarstva, kako logistički (rekonstrukcija i adaptacija prostora za rad, nabavka opreme, automobila, itd), tako i obezbjeđivanjem ekspertske podrške, podrške kod pisanja programa, pripreme strukture i dokumentacije za IPARD akreditaciju, organizovanjem radionica, studijskih tura i ostalih vidova podrške kojim se osposobljava kadar Ministarstva za rješavanje kompleksnih zadataka iz oblasti EU integracija i programa ruralnog razvoja. Podrška crnogorskim institucijama u kreiranju modernog sistema kontrole bezbjednosti hrane je jedan od razloga kreiranja MIDAS projekta. Osnovni MIDAS projekat uključuje IBRD komponentu, kao i komponentu GEF granta. Matični IBRD zajam od 11 miliona EUR je zatvoren u septembru 2016. godine, dok je GEF grant otvoren do kraja juna 2017. godine.</p> <p>Kroz GEF grant će se podržati aktivnosti koje pomažu jačanje sistema Savjetodavnih službi u poljoprivredi za buduću implementaciju mjera direktnih plaćanja po površinama, kao i po zelenim plaćanjima i šemama koje su kompatibilne sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom. Obzirom da je ovaj izvor finansiranja GEF grant, koji je dobijen iz „prozora 4“ koji se tiče rješavanja problema erozije i degradacije poljoprivrednog zemljišta, kroz ovu mjeru se mogu podržati i studije koje će dati predloge rješenja sinergetskog djelovanja šumarstva i poljoprivrede na zajednički resurs, tj. na zemljišne površine u Crnoj Gori.</p> <p>Kroz ovu mjeru će se pomoći evaluacija kapaciteta ostalih sektora u poljoprivredi, sa ciljem unapređenja korišćenja postojećih resursa u skladu sa EU agendom.</p>		
Ciljevi	<p>Poboljšati pružanje pomoći za održivi poljoprivredni i ruralni razvoj na način koji je usklađen sa pretpostupnim zahtjevima EU.</p> <p>Pomoći osnivanje i stavljanje u funkciju institucija/djelova DIS-a (Decentralizovanog implementacionog sistema) za V komponentu IPA-e, koje su u nadležnosti Ministarstva (Upravljačko tijelo i Agencija za plaćanja).</p> <p>Pripremiti institucije sistema i korisnike (poljoprivredne proizvođače i kompanije koje djeluju u oblasti poljoprivrede) za bolje povlačenje sredstava, dostizanje standarda i druge izazove koji nas očekuju kroz IPARD program i kroz Zajedničku poljoprivrednu politiku EU.</p> <p>Uspostaviti elemente Integrisanog administrativnog i sistema kontrole (IAKS).</p> <p>Ojačati i osavremeniti ključne komponente sistema bezbjednosti hrane u skladu sa zahtjevima EU.</p> <p>Ispuniti globalni cilj zaštite životne sredine, tj. uključivanje održivog korišćenja zemljišta i upravljanja prirodnim resursima u središnji dio politika, programiranja i podrške investicijama u Ministarstvu.</p>		
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Komponente i aktivnosti kroz koje se pruža podrška korisnicima MIDAS projekta su određeni i definisani Ugovorom o grantu.		
Korisnici	Ministarstvo i Savjetodavne službe.		
Način plaćanja	Na bazi specifikacije opreme, radova ili tehničke pomoći, vrši se odobravanje svake nabavke ili angažovanja. Plaćanje se vrši sa specijalnog računa za ovu namjenu.		
Procedura realizacije	Projekat implementira Ministarstvo i nadzire ga kroz funkciju koordinatora projekta, generalni direktor Direktorata za plaćanje. Upravljanje projektom vrši kancelarija MIDAS projekta, angažovana za potrebe Projekta, dok su aktivnosti nabavke i finansija povjerene Kancelariji za tehničku podršku projektima Svjetske banke u Crnoj Gori (TSU), koja posluje u okviru organa državne uprave nadležnog za poslove finansija. Projekat ima Nadzorni odbor čiji je predsjednik ministar. Detaljan opis procedura realizacije je dat u Operativnom priručniku MIDAS projekta, kao i u Ugovoru o grantu (GEF).		
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, u čije ime nadzor nad projektom vrši koordinator projekta - generalni direktor Direktorata za plaćanje. Detaljan opis nadzora i kontrole MIDAS projekta je definisan u operativnom priručniku Projekta.		
Finansijski plan	Finansijski plan trošenja sredstava za 2017. godinu – MIDAS projekat		Iznos (€)
	Komponente	GEF	UKUPNO
	a) Savjetodavne službe		
	Izrada studije izvodljivosti i akcionog plana za reformu savjetodavnih službi	30.000,00	30.000,00

Obuka savjetodavaca i poljoprivrednih proizvođača	20.000,00	20.000,00
Ukupno a)	50.000,00	50.000,00
b) Direktorat za ruralni razvoj		
Studijski obilasci i radionice, Info kampanja za grantove, IT i kancelarijska oprema, IT opremanje	10.000,00	10.000,00
Izrada agroekoloških mjera u skladu sa EU IAKS zahtjevima	20.000,00	20.000,00
Izrada studije za područja sa otežanim uslovima bavljenja poljoprivredom za Crnu Goru	110.000,00	110.000,00
Izrada ekonomskih kalkulacija za područja sa otežanim uslovima bavljenja poljoprivredom za Crnu Goru	30.000,00	30.000,00
Izrada studije za održivo gazdovanje šumama	70.000,00	70.000,00
Izrada predloga Zakona o poljoprivrednom zemljištu sa predlogom mjera upravljanja poljoprivrednim zemljištem	70.000,00	70.000,00
Ukupno b)	310.000,00	310.000,00
c) Direktorat za IPARD placanja (IPARD agencija)		
Tehnička pomoć u oblasti upravljanja finansijama i računovodstvo – po EU pravilima	20.000,00	20.000,00
Ukupno c)	20.000,00	20.000,00
d) Direktorat za poljoprivredu i ribarstvo		
Izrada studije za ribarstvo u cilju budućeg programiranja	20.000,00	20.000,00
Ukupno d)	20.000,00	20.000,00
UKUPNO (a-d)	400.000,00	400.000,00

B) RIBARSTVO

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote		
B-1.1.1	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBOLOVNE FLOTE ZA ULOV DEMERZALNIH RESURSA	
Razlozi za podršku	<p>Ribarstvo je od posebnog značaja za ekonomski razvoj priobalnih zemalja kao što je Crna Gora koja ima dragocjene, ali neiskorišćene resurse u ovom sektoru. Sektor morskog ribarstva i marikulture potrebno je u narednom periodu snažiti u mnogim segmentima kako bi bio konkurentan na EU tržištu. Ribolovni plovni objekti koji izlovljavaju demerzalne resurse su stari, nedostaje im snaga i kapacitet da svoju aktivnost obavljaju u lošim vremenskim uslovima i na većim dubinama gdje, po istraživanju, postoje komercijalne količine kvalitetne demerzalne ribe i škampa. Evidentno je da, iz gore navedenih razloga, naši ribari imaju ograničen broj ribolovnih dana na moru (prosjeck 55 dana u godini), smanjen prihod od izlovljene ribe, kao i pojačanu aktivnost u dijelu teritorijalnog mora gdje su manje dubine. Ukoliko Crna Gora želi da iskoristi raspoložive riblje resurse, potrebno je modernizovati i unaprijediti ribolovnu flotu. Poboljšanje standarda bezbjednosti plovidbe, uslova rada i očuvanja higijenskih i zdravstvenih standarda na ribolovnim plovnim objektima predstavlja značajno kapitalno ulaganje i prilikom ove aktivnosti vlasnici ribolovnih plovnih objekata se suočavaju sa nepovoljnom kreditnom podrškom i nemogućnošću zalaganja svog plovnog objekta kao hipoteke za dobijanje kredita kod banaka.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa; • poboljšanje standarda bezbjednosti plovidbe, uslova rada i očuvanja higijenskih i zdravstvenih standarda. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška modernizaciji profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara (nosilaca dozvole za obavljanje privrednog ribolova) u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovnih objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ulova. Maksimalan iznos budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 10.000 €. Kriterijumi za podršku će biti definisani Javnim pozivom.</p>	
Korisnici	<p>Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje privrednog ribolova), uz upotrebu ribolovnog alata mreže kočice.</p>	
Način plaćanja	<p>Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.</p>	
Procedura realizacije	<p>Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa je da je nosilac dozvole za obavljanje privrednog ribolova, da je uredno u toku kalendarske godine dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, te da je u toku 2016. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.</p>	
Nadzor i kontrola	<p>Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor odgovoran za ribarstvo, operativna odgovornost samostalni savjetnik za upravljanje resursima i planiranje.</p>	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov demerzalnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovnih objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ribolova.	100.000,00
	UKUPNO:	100.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote		
B-1.1.2	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBOLOVNE FLOTE ZA ULUV PELAGIČNIH RESURSA	
Razlozi za podršku	Sektor za lov plave ribe je veoma nerazvijen, odnosno karakteriše ga veoma mala ribarska flota. Trenutno, u ulovu plave ribe učestvuje svega 17 ribolovnih plovni objekata, od kojih su samo 4 plovila duža od 12 m. Iako na osnovu naučnih procjena postoji mogućnost za izlov do 3000 t plave ribe, ribari se teško odlučuju za povećanje broja ribolovnih plovni objekata, kao i prenamjenu ili modernizaciju postojećih kako bi se mogli iskoristiti raspoloživi resursi plave ribe u Crnoj Gori. Imajući u vidu da je flota koja se bavi izlovom pelagičnih vrsta mala i nedovoljno razvijena, neophodno je osavremeniti i unaprijediti postojeću ribolovnu flotu.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacija profesionalne ribolovne flote u ulovu pelagičnih vrsta; • povećanje efikasnosti prilikom ulova. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška modernizaciji profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara (nosilaca dozvole za obavljanje privrednog ribolova) u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovni objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ulova. Maksimalan iznos budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 10.000 €. Kriterijumi za podršku će biti definisani Javnim pozivom.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje privrednog ribolova)	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju ribarske flote za ulov pelagičnih resursa je da je nosilac dozvole za obavljanje privrednog ribolova, da je uredno u toku kalendarske godine dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, te da je u toku 2016. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor odgovoran za ribarstvo, operativna odgovornost samostalni savjetnik za upravljanje resursima i planiranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija profesionalne ribolovne flote za ulov pelagičnih resursa odnosi se na kofinansiranje profesionalnih ribara u troškovima rekonstrukcije ribolovnih plovni objekata, zamjene pogonskih generatora, povećanja higijenskih i zdravstvenih standarda na plovilu, nabavke ribolovnog alata i opreme, kao i elektronskih uređaja za povećanje efikasnosti prilikom ribolova.	20.000,00
	UKUPNO:	20.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.1. Mjera jačanja profesionalne ribolovne flote		
B-1.1.3	MODERNIZACIJA PROFESIONALNE RIBOLOVNE FLOTE U MALOM PRIVREDNOM RIBOLOVU (PLOVILA DO 10 M LOA)	
Razlozi za podršku	<p>Sektor malog privrednog ribolova, odnosno ulov u priobalnom dijelu ribolovnog mora Crne Gore plovilima do 10 m dužine čini preko 70% crnogorske ribolovne flote. Ribolovni plovni objekti do 10 m dužine su stari, nedostaje im snaga i kapacitet da svoju aktivnost obavljaju u lošim vremenskim uslovima, na većim dubinama i ostvare veći broj ribolovnih dana na moru. Prosjek ribolovnih dana koji ostvaruje crnogorska ribolovna flota kreće se između 50 i 70 dana u godini. Imajući u vidu da se mali privredni ribolov obavlja na tradicionalan način koji omogućava da se na tržište, odnosno u promet stavlja najkvalitetnija riba, neophodno je povećati efikasnost ulova i pomoći u osavremenjivanju tehnike na ribolovnim plovnim objektima koja učestvuju u malom privrednom ribolovu.</p> <p>Posebnu pažnju treba posvetiti tradicionalnim obalnim mrežama potegačama, s obzirom na specifične tradicionalne vrijednosti i značaj koji ova djelatnost ima posebno u području Bokokotorskog zaliva. Crna Gora smatra da je ovaj ribolov izrazitog socio-ekonomskog značaja, te da ima značajnu ulogu u očuvanju tradicije i populacije u obalnim područjima, dok sa druge strane može značajno poboljšati turističku ponudu, kako u pogledu ponude proizvoda, tako i u smislu kulturne ponude.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje efikasnosti ulova i tehnike u malom privrednom ribolovu; • modernizacija postojećih plovila u malom privrednom ribolovu. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška u modernizaciji i osavremenjivanju postojećih ribolovnih plovni objekata dužine od 3 do 10 m LOA u malom privrednom ribolovu odnosi se na kofinansiranje u troškovima zamjene pogonskih generatora, rekonstrukcije i adaptacije plovila, zamjene ribolovne opreme za povećanje efikasnosti prilikom ulova, odnosno prelaska na selektivnije alate. Maksimalan iznos budžetskih sredstava je do 50% vrijednosti ispostavljenih računa, maksimalno do 5.000 €. Kriterijumi za podršku će biti definisani Javnim pozivom.</p>	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova)	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	<p>Uslov za korišćenje sredstava za modernizaciju i osavremenjivanje profesionalne ribolovne flote u malom privrednom ribolovu plovilima do 10 m dužine je da je nosilac dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova, da je u toku kalendarske godine uredno dostavljao kopije dnevnika ulova Ministarstvu, te da je u toku 2016. godine bio u ribolovu minimum 20 ribolovnih dana.</p>	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor odgovoran za ribarstvo, operativna odgovornost samostalni savjetnik za upravljanje resursima i planiranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Modernizacija i osavremenjivanje postojećih ribolovnih plovni objekata dužine do 10 m u malom privrednom ribolovu odnosi se na kofinansiranje u troškovima zamjene pogonskih generatora, rekonstrukcije i adaptacije plovila, zamjene ribolovne opreme za povećanje efikasnosti prilikom ulova, odnosno prelaska na selektivnije alate.	50.000,00
	UKUPNO:	50.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.2. Mjera zaštite tradicionalnog ribolova		
B-1.2.1	REVITALIZACIJA RIBOLOVNOG ALATA MREŽA KALIMERA	
Razlozi za podršku	Crna Gora vidi turizam kao ključni pokretač ekonomije u budućnosti, a mali privredni ribolov obalnim, odnosno ribolov tradicionalnim alatima može značajno poboljšati turističku ponudu, kako u pogledu ponude proizvoda, tako i u smislu tradicionalne aktivnosti i kulturne ponude. S tim u vezi, Crna Gora će posebnu pažnju posvetiti planovima upravljanja za male tradicionalne alate koji rade u uskom obalnom području i u području Boke Kotorske. Crna Gora smatra da je ovaj ribolov od izrazitog socio-ekonomskog značaja te da ima značajnu ulogu u očuvanju tradicije i populacije u obalnim područjima. Imajući u vidu da je na teritoriji Opštine Ulcinj „mreža kalimera“ prepoznata kao viševjekovni alat za ulov ribe, od izuzetnog je značaja za dalji razvoj sektora morskog ribarstva i zaštite tradicionalnih alata u Crnoj Gori obezbijediti podršku za revitalizaciju ovog viševjekovnog ribolovnog alata na ovom području.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • zaštita tradicionalnog ribolova; • revitalizacija postojećih mreža kalimera; • suzbijanje nelegalnog ribolova. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška u revitalizaciji ribolovnog alata mreže kalimere odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije ili izgradnje ribolovnog alata mreže kalimere. Kriterijumi za podršku će biti definisani Javnim pozivom.	
Korisnici	Profesionalni ribari (nosioci dozvole za obavljanje malog privrednog ribolova)	
Način plaćanja	Na osnovu zahtjeva za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za rekonstrukciju ili izgradnju ribolovnog alata mreže kalimere je da je podnosilac zahtjeva nosilac dozvole za obavljanje privrednog ribolova.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere generalni direktor odgovoran za ribarstvo, operativna odgovornost - samostalni savjetnik za upravljanje resursima i planiranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Revitalizacija ribolovnog alata mreža kalimera	30.000,00
	UKUPNO:	30.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE		
B-1.3. Mjera unapređivanja sektora marikulture		
B-1.3.1	POBOLJŠANJE KONKURENTNOSTI I EFIKASNOSTI SEKTORA MARIKULTURE	
Razlozi za podršku	<p>Marikultura je u posljednje vrijeme svuda u svijetu brzorastući sektor koji predstavlja mehanizam koji može da obezbijedi zdravu hranu iz mora i smanji negativni uticaj ribolova na postojeće riblje resurse i samim tim pomogne očuvanju istih. Crnogorski sektor marikulture, zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombinaciji sa sporim prirastom, teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjivanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima školjaka i ribe kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište.</p> <p>U Crnoj Gori postoje odlični uslovi za uzgoj školjki i planirano je dalje povećanje uzgajanih količina. Na taj način stvoriće se uslovi za pokrivanje domaće potražnje za ovim proizvodom, kao i mogućnost izvoza. Zbog izuzetno velikih šteta koje su na uzgajalištima prethodnih godina uzrokovale orade (<i>Sparus aurata</i>), Institut za biologiju mora je sprovodio eksperimentalni projekat čiji je osnovni cilj bio pronalaženje novih tehničkih rješenja radi adekvatne i trajne zaštite postojećih uzgajališta mušulja i kamenica od predatora. S tim u vezi, potrebno je obezbijediti podršku uzgajivačima školjaka radi uvođenja neophodnog sistema zaštite – nabavke mreža, u skladu sa preporukom Instituta.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture; • uvođenje novih tehnologija u pogledu zaštite uzgajališta od predatora. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture odnosi se na: kofinansiranje uzgajivača ribe i školjaka za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište, rekonstrukciju ili nabavku splava za operativni rad uzgajališta; nabavku zaštitnih mreža radi zaštite uzgajališta od predatora. Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom.</p>	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju dozvolu za marikulturu.	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Uslov za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora marikulture je da privredna društva i preduzetnici imaju dozvolu za marikulturu, kao i da proizvode količinu veću od 10 t ribe ili školjaka.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor odgovoran za ribarstvo, operativna odgovornost - samostalni savjetnik za upravljanje resursima i planiranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/ rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište; rekonstrukcije ili nabavke splava za operativni rad uzgajališta, nabavke zaštitnih mreža radi zaštite uzgajališta od predatora.	45.000,00
	UKUPNO:	45.000,00

B-1: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA MORSKOG RIBARSTVA I MARIKULTURE	
B.1.4. Mjera održivog upravljanja i očuvanja resursa ribe i drugih morskih organizama	
B-1.4.1	ODRŽIVO UPRAVLJANJE I OČUVANJE RESURSA RIBE I DRUGIH MORSKIH ORGANIZAMA
Razlozi za podršku	<p>U okviru zajedničke ribarstvene politike EU, države članice moraju prikupljati biološke, ekološke, tehničke i socio-ekonomske podatke potrebne za upravljanje ribarstvom na održivim osnovama (DCF), upravljati prikupljenim podacima i iste učiniti dostupnim krajnjim korisnicima (<u>član 25, Regulative (EU) br. 1380/2013 Evropskog parlamenta</u>). Takođe, Generalna komisija za ribarstvo u Mediteranu i Crnom moru (GFCM), kao regionalna organizacija za upravljanje ribarstvom na ovom području, a čija je Crna Gora punopravna članica od 2004. godine, od svojih članica zahtijeva prikupljanje i podnošenje referentnih podataka o ulovu, floti, ribolovnom naporu, socio-ekonomskom stanju sektora, kao i biološkim podacima riba i drugih morskih organizama (DCRF). Naime, iskorišćavanje ribljih resursa se treba vršiti u skladu sa održivim ekonomskim, ekološkim i socijalnim razvojem, što se ostvaruje, između ostalog, i pravilnim i racionalnim obavljanjem ribolova i primjenom principa predostrožnosti u sprovođenju mjera zaštite i očuvanja živih resursa mora uz održavanje biološkog diverziteta. Istraživanja u ribarstvu su neophodna radi boljeg razumijevanja potreba sektora ribarstva, postizanja ciljeva odgovornog upravljanja, kao i identifikovanja novih mogućnosti za upravljanje morskim ribarstvom na održiv način.</p> <p>S tim u vezi, Institut za biologiju mora iz Kotora, kao naučna ustanova nadležna za poslove morskog ribarstva, ima ključnu ulogu u istraživanju i procjeni resursa, praćenju stanja i procjeni održivog korišćenja ribe i drugih morskih organizama, monitoringu populacione dinamike riba, monitoringu kvaliteta vode i biomonitoringu vode za uzgajališta.</p> <p>Crna Gora mora sprovoditi naučna istraživanja u kontinuitetu i vršiti prikupljanje svih relevantnih podataka o stanju sektora morskog ribarstva, kao i obezbijediti uspostavljanje i implementaciju efikasnijih i selektivnijih tehnika ribolova i mehanizama za smanjenje nelegalnih ribolovnih aktivnosti, odnosno primijeniti sve mehanizme za održivo iskorišćavanje resursa koji su propisani Zajedničkom ribarstvenom politikom EU.</p>
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • procjena raspoloživih resursa ribe i drugih morskih organizama; • praćenje stanja i procjena održivog korišćenja ribe i drugih morskih organizama; • prikupljanje i obrada podataka o ulovu, floti i ribolovnom naporu, kao i bioloških, ekoloških, i socio-ekonomskih podataka u morskome ribarstvu; • monitoring populacione dinamike riba, kvaliteta vode i biomonitoring voda na uzgajalištima; • funkcionalnost Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovniha objekata Crne Gore (SSMP); • uvođenje selektivnijih ribolovnih alata u cilju očuvanja i zaštite ribe i drugih morskih organizama i smanjenja troškova prilikom ulova.
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška se obezbjeđuje Institutu za biologiju mora za sprovođenje godišnjeg programa prikupljanja podataka u morskome ribarstvu (DCF-DCRF), vršenje monitoringa i biomonitoringa kvaliteta vode za marikulturu i procjenu resursa školjaka u Bokokotorskom zalivu.</p> <p>Podrška se obezbjeđuje operaterima za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa, za funkcionisanje Satelitskog sistema monitorniga ribolovnih plovniha objekata.</p> <p>Podrška se obezbjeđuje projektu za izradu selektivnijeg ribolovnog alata mreže kočice, kao i obuka za ribare za pletenje navedenih mreža.</p>
Korisnici	Institut za biologiju mora iz Kotora, Operateri za satelitske i mobilne komunikacione sisteme i Projekat.
Način plaćanja	<p>Institut za biologiju mora, na osnovu zahtjeva za isplatu uz priloženu kopiju dokaznog materijala o visini ostvarenih troškova.</p> <p>Operateri za pružanje satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa, na osnovu ugovora i ispostavljenog računa.</p> <p>Učešće u projektu „Selektivniji ribolovni alat - mreža kočice”, na osnovu završnog izvještaja o realizaciji projekta.</p>
Procedura realizacije	Podrška Institutu za biologiju mora u dijelu sprovođenja godišnjeg plana prikupljanja podataka (DCF-DCRF) isplaćuje se kvartalno, na osnovu podnešenog zahtjeva i ispostavljenih dokaza o ostvarenim troškovima. Isplata u dijelu ostvarenih troškova za monitoring i biomonitoring kvaliteta vode za marikulturu i procjenu resursa školjaka u Bokokotorskom zalivu isplaćuje se polugodišnje, na osnovu podnešenog zahtjeva, izvještaja i ispostavljenih dokaza o ostvarenim troškovima.
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator i operativna odgovornost mjere - generalni direktor odgovoran za ribarstvo.

Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Sprovođenje godišnjeg plana prikupljanja podataka (DCF-DCRF)	52.500,00
	• Angažovanje posmatrača za uzorkovanje (četiri posmatrača, devet mjeseci)	18.000,00
	• Otkup ciljanih vrsta ribe i drugih morskih organizama za potrebe laboratorijskih istraživanja (oslić, barbun, kozica, srdela, inćun, bukva, hobotnica i jegulja)	10.000,00
	• Nabavka laboratorijske opreme (formaldehid 30 l, alkohol 80 l, 4 x pribor za disekciju)	3.000,00
	• Opremanje posmatrača (4 x zaštitno odijelo i obuća, 2 x terenski frižider 65 l, 2 x ručni GPS uređaj, 2 x terenska vaga i 2 x vodootporni fotoaparati)	4.000,00
	• Troškovi goriva za terenski rad (oko 18.000 km za 120 terenskih dana)	4.000,00
	• Naučna obrada podataka (priprema, obrada i unos naučnih podataka u bazu bioloških i istraživačkih podataka)	7.500,00
	• Priprema naučnih izvještaja o prikupljenim podacima i prezentacija rezultata u skladu sa zahtjevima DCF-DCRF	6.000,00
	B. Troškovi agentiranja stranih naučnoistraživačkih plovila („Pasquale e Cristina“ i „G. Dallaporta“).	2.500,00
	C. Učešće u implementaciji pilot projekta „Selektivniji ribolovni alat - mreža koča“	2.000,00
	D. Monitoring i biomonitoring kvaliteta vode za marikulturu	13.790,00
	• Program uzimanja uzoraka (10 lokacija, 18 terenskih izlazaka brodom, 11 članova istraživačkog tima)	1.790,00
	• Laboratorijski materijal i nepходne hemikalije	4.500,00
	• Troškovi goriva za terenski rad (18 terenskih izlazaka brodom)	1.800,00
	• Obrada podataka (Analiza kvaliteta vode-mikrobiološki parametri, fitoplanktonska komponenta, hlorofil a, nutrijenti, fizičko-hemijski parametri)	3.700,00
	• Priprema izvještaja – šestomjesečni izvještaji, uključujući dodatne interne i eksterne revizije	2.000,00
	E. Procjena resursa školjaka u Bokotorskom zalivu	5.560,00
	▪ Program uzimanja uzoraka (terenski rad na brodu, autonomno ronjenje na 6 lokacija, dvije sezone)	1.810,00
	▪ Laboratorijski materijal	850,00
	▪ Troškovi goriva za terenski rad (4 terenska izlaska brodom)	500,00
	▪ Troškovi dnevnica za ronioca	900,00
	▪ Priprema izvještaja – šestomjesečni izvještaji, uključujući dodatne interne i eksterne revizije	1.500,00
	F. Monitoring zdravstvene bezbjednosti školjaka	20.000,00
	G. Prenos podataka putem satelitskih i mobilnih komunikacionih servisa za potrebe Satelitskog sistema monitoringa ribolovnih plovniha objekata (SSMP)	16.650,00
	UKUPNO:	113.000,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-2.1. Mjera unapređenja slatkovodnog ribarstva		
B-2.1.1 Održivo upravljanje slatkovodnim ribarstvom		
Razlozi za podršku	Ribolovne vode u Crnoj Gori svojim kapacitetima - čistom i kiseonikom bogatom vodom predstavljaju veliki potencijal za razvoj sportsko-ribolovnog turizma. Međutim, jedan od izazova za korisnike ribljeg fonda je suzbijanje nelegalnog ribolova i upotrebe nedozvoljenih ribolovnih alata i opreme. Imajući u vidu da su korisnici ribolovnih voda uglavnom sportska društva (neprofitne organizacije), to je podrška radu na očuvanju ribe i drugih vodenih organizama od izuzetnog značaja za njihovo dalje održivo korišćenje i zaštitu.	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj sportsko-ribolovnog turizma; • jačanje kontrole sportsko-ribolovnih aktivnosti u cilju zaštite i unapređenja ribolovnih voda i ribljih resursa. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Podrška korisnicima ribljeg fonda i Savezu za organizovanje sportsko-ribolovnih manifestacija, sa ciljem promocije sportsko-ribolovnog turizma. Podrška za unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda.	
Korisnici	Savez sportsko-ribolovnih organizacija Crne Gore i korisnici ribljeg fonda.	
Način plaćanja	Na osnovu dostavljenog zahtjeva, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Podrška korisnicima ribljeg fonda i Savezu se obezbjeđuje na osnovu dostavljenog plana i zahtjeva za održavanje manifestacije. Podrška korisnicima ribljeg fonda se obezbjeđuje na osnovu zahtjeva za jačanje kontrole sportsko-ribolovnih aktivnosti.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator i operativna odgovornost mjere - generalni direktor odgovoran za ribarstvo.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	A. Sportsko-ribolovne manifestacije	5.000,00
	B. Unapređivanje čuvanja i zaštite ribolovnih voda	20.000,00
	UKUPNO:	25.000,00

B-2: PODRŠKA RAZVOJU SEKTORA SLATKOVODNOG RIBARSTVA I AKVAKULTURE		
B-2.2. Mjera unapređivanja sektora slatkovodne akvakulture		
B-2.2.1	Poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture	
Razlozi za podršku	<p>Crna Gora, naročito njen centralni i sjeverni dio, obiluje čistim i kiseonikom bogatim vodama koje predstavljaju veliki potencijal za uzgoj ribe, posebno pastrmke. Međutim, slatkovodna akvakultura, odnosno uzgoj pastrmke, zbog djelimično neefikasnog načina uzgoja u kombinaciji sa sporim prirastom, kao i zbog gubitka vode na uzgajalištima teško da bi mogao ostati konkurentan bez velikog smanjenja proizvodnih troškova i osavremenjivanja proizvodnje. Stoga je potrebno nastaviti izgradnju efikasnog i konkurentnog sektora kroz podršku uzgajivačima ribe, kako bi se poboljšali uslovi uzgoja i plasmana ovih proizvoda na tržište.</p> <p>Zbog velikih šteta koje su na uzgajalištima prethodnih godina uzrokovali prirodni predatori riba - ptice i vidra (<i>Lutra lutra</i>), pojavila se potreba za uvođenjem tehničkih rješenja radi adekvatne i trajne zaštite postojećih uzgajališta slatkovodne akvakulture od predatora. S tim u vezi potrebno je obezbijediti podršku uzgajivačima radi uvođenja neophodnog sistema zaštite – nabavke mreža ili drugih sistema za zaštitu.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture; • uvođenje novih tehnologija u pogledu zaštite uzgajališta od predatora. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture odnosi se na kofinansiranje uzgajivača ribe za rekonstrukciju uzgajališta; izgradnju ili rekonstrukciju objekata za skladištenje hrane i skladištenje opreme; nabavku opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavku opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranja proizvoda uzgoja na tržište; nabavku zaštitnih mreža ili drugih tehničkih rješenja za zaštitu uzgajališta od predatora.</p> <p>Maksimalno učešće budžetskih sredstava iznosi do 50% vrijednosti investicije. Bliži kriterijumi i uslovi za ostvarivanje prava na podršku biće definisani Javnim pozivom.</p>	
Korisnici	Privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu.	
Način plaćanja	Po dostavljenom zahtjevu za isplatu, na žiro račun korisnika.	
Procedura realizacije	Sredstva podrške za korišćenje sredstava za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture mogu koristiti privredna društva i preduzetnici koji imaju odobrenje za akvakulturu i proizvode količinu veću od 10 t ribe godišnje.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjere - generalni direktor odgovoran za ribarstvo, operativna odgovornost - samostalni savjetnik za upravljanje resursima i planiranje.	
Finansijski plan	Komponente	Iznos u €
	Podrška poboljšanju konkurentnosti i efikasnosti sektora slatkovodne akvakulture odnosi se na kofinansiranje u troškovima rekonstrukcije uzgajališta; izgradnje/rekonstrukcije objekata za skladištenje hrane ili skladištenje opreme; nabavke opreme za automatizaciju procesa uzgoja, nabavke opreme za poboljšanje higijene u pogledu bezbjednosti hrane i plasiranje proizvoda uzgoja na tržište i nabavku zaštitnih mreža ili drugih tehničkih rješenja za zaštitu uzgajališta od predatora.	60.000,00
	UKUPNO:	60.000,00

7. i 8. PODRŠKA OPŠTIM USLUGAMA I SERVISIMA U POLJOPRIVREDI

7. PROGRAM FITOSANITARNIH MJERA		
Razlozi za podsticaj	<p>Zdravlje bilja od velike je važnosti za biljnu proizvodnju, šume, druga prirodna područja, prirodne ekosisteme i biološku raznolikost u Crnoj Gori. Zdravlje bilja ugrožavaju vrste štetne za bilje i biljne proizvode za koje, zbog globalizacije trgovine i klimatskih promjena, postoji veći rizik od unosa na područje Crne Gore. Kako bi se ta prijetnja suzbila, potrebno je sprovoditi mjere radi utvrđivanja fitosanitarnih rizika koje predstavljaju ti štetni organizmi i smanjenjem navedenih rizika na prihvatljiv nivo.</p> <p>Tokom rasta i razvoja, bilo da se radi o gajenom ili samonikolm, bilje je trajno ugroženo štetnim organizmima. Sprječavanjem unošenja i širenja, kao i iskorjenjivanjem štetnih organizama, praćenjem sredstava za zaštitu bilja, njihovih rezidua i drugih kontaminenata, sprovođenjem monitoringa zemljišta i/ili hrane biljnog porijekla obezbjeđuje se visok nivo zaštite potrošača i životne sredine, a istovremeno se doprinosi i jačanju konkurentnosti u proizvodnji hrane. Štetni organizmi bilja najčešće ne predstavljaju direktnu opasnost za zdravlje ljudi i životinja, ali svojom pojavom u većim razmjerama utiču na smanjenje prinosa i/ili kvalitet hrane biljnog porijekla i mogu prouzrokovati velike ekonomske štete, a u drastičnim slučajevima utiču i na nestanak određenih biljnih vrsta. Da bi se spriječilo propadanje poljoprivrednih usjeva i prinosa poljoprivrednih proizvoda i za stanovništvo obezbjedila bezbjedna hrana biljnog porijekla, neophodno je sprovoditi fitosanitarne mjere.</p>	
Ciljevi	<ul style="list-style-type: none"> • uspostavljanje i funkcionisanje efikasnog sistema zaštite zdravlja bilja; • zaštita zdravlja bilja kroz sprovođenje nadzora nad štetnim organizmima, utvrđivanje njihovog statusa, sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihova eradikacija, sprovođenje kriznih i akcionih planova za pojedine štetne organizme; • doprinos postizanju boljeg statusa zaštite zdravlja stanovništva; • proizvodnja ispravnog i kvalitetnog sjemenskog i sadnog materijala, monitoring GMO; • očuvanje biljnih genetskih resursa. 	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	<p>Fitosanitarne mjere se sprovode na osnovu Programa fitosanitarnih mjera za 2017. godinu, koji se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“, a koji sadrži detaljan pregled mjera sa potrebnim iznosom finansijskih sredstava za njihovu implementaciju.</p> <p>Program sadrži mjere iz oblasti: zdravstvene zaštite bilja; sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua i sredstava za ishranu bilja; sjemena i sadnog materijala, GMO i biljnih genetičkih resursa, kao i neophodnu tehničku i administrativnu podršku za implementaciju programa.</p> <p>U slučaju pojave štetnih organizama većih razmjera u zemlji i u okruženju i opasnosti od unošenja na teritoriju Crne Gore sprovode se mjere po posebnim programima ministarstva u skladu sa procjenom opasnosti, standardima i preporukama EK, uz obezbjeđivanje neophodnih finansijskih sredstava.</p>	
Korisnici	Ovlašćene institucije za vršenje javnih poslova, laboratorije, držaoci bilja.	
Način plaćanja	Dijelom avansno; po ispostavljenoj fakturi za obavljeni posao ili nabavku; po izvještaju ili ugovoru.	
Procedura realizacije	Mjera se sprovodi na osnovu Programa rada Ministarstva i Programa fitosanitarnih mjera za 2017. godinu.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator - direktor Uprave za bezbjednost hrane, fitosanitarne i veterinarske poslova, operativna odgovornost - pomoćnik direktora za fitosanitarne poslove.	
Finansijski Plan	Komponente:	
	1. Program zdravstvene zaštite bilja	
	1.1 Posebni nadzori nad štetnim organizmima	
	1.2 Monitoring i fitosanitarne mjere	
	1.3 Stalni nadzori nad štetnim organizmima	
	1.5 Hitne fitosanitarne mjere	
	1.6 Stručno usavršavanje	
	2. Program praćenja sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua i sredstava za ishranu bilja	
	3. Program kontrolnih ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala i biljni genetički resursi	
	4. Materijali za posebne namjene (klopke, ex tempore testovi za štetne organizme, hemikalije, mamci i slično)	
	5. Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa	
UKUPNO:		220.092,50€

8. PROGRAM OBAVEZNIH MJERA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽIVOTINJA		
Razlozi za podsticaj	Crna Gora ulaže znatna sredstva za održavanje stabilne epizootiološke situacije i zaštitu zdravlja životinja i harmonizaciju pravnih i institucionalnih okvira sa međunarodnim standardima. Imajući u vidu da stočarska proizvodnja predstavlja najznačajniju granu poljoprivrede, sve je veći značaj blagovremenog i sveobuhvatnog sprovođenja mjera od strane veterinarske službe za efikasno funkcionisanje sistema očuvanja zdravlja životinja i posljedično bezbjedne proizvodnje proizvoda životinjskog porijekla. Stoga je potrebno nastaviti podršku sprovođenju programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u cilju izvršavanja zakonskih obaveza u oblasti veterinarske politike kako bi se obezbijedio visok nivo zaštite zdravlja životinja od bolesti koje mogu izazvati velike ekonomske štete u stočarskoj proizvodnji i prvenstveno od bolesti prenosivih na ljude hranom životinjskog porijekla (zoonoze).	
Ciljevi	Uspostavljanje i funkcionisanje efikasnog sistema zdravstvene zaštite i kontrole zdravlja životinja. Jačanje institucionalne podrške za bržu implementaciju EU standarda u oblasti zdravlja životinja i identifikacije i registracije životinja s ciljem povećanja proizvodnje zdravih i visokoproduktivnih životinja i obezbjeđivanja nesmetane trgovine životinja i proizvoda životinjskog porijekla.	
Opis mjere i kriterijumi za podršku	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja sadrži: detaljan pregled mjera sa potrebnim ukupnim iznosom finansijskih sredstava za njihovu implementaciju, mjere radi praćenja, sprječavanja pojave, otkrivanja, suzbijanja i iskorijenjivanja zaraznih i parazitskih bolesti, primjerene epizootiološkoj situaciji i stepenu opasnosti (dijagnostička ispitivanja, imunoprofilaktičke, zoosanitarne i biosigurnosne mjere), način njihovog sprovođenja, lica koja će sprovoditi mjere, izvori, način obezbjeđivanja i korišćenja sredstava, način kontrole, način izvještavanja, kao i drugi uslovi za njihovo sprovođenje, a sprovođenje ovih mjera je obavezno na cijelom epizootiološkom području Crne Gore. Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja predviđa i naknadu štete vlasnicima životinja za uginule životinje, oštećene ili uništene stvari i sirovine prilikom sprovođenja mjera za suzbijanje određenih zaraznih bolesti u skladu sa zakonom. Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja predviđa i mjere u slučaju pojave bolesti većih razmjera i iznenadne pojave bolesti u zemljama u okruženju i opasnosti od unošenja na teritoriju Crne Gore. U tim slučajevima se nadzor sprovodi po posebnim programima ministarstva u skladu sa procjenom opasnosti, standardima i preporakama EK i OIE (Međunarodna organizacija za zdravlje životinja), uz obezbjeđivanje neophodnih finansijskih sredstava.	
Korisnici	Veterinarske ambulante, Specijalistička veterinarska laboratorija i ovlašćene laboratorije, poljoprivredna gazdinstva, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove.	
Način plaćanja	Poljoprivrednim proizvođačima preko banaka, a ostalim korisnicima po ispostavljenoj fakturi Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove za obavljeni posao uz izvještaj i dijelom avansno.	
Procedura realizacije	Mjere se sprovode na bazi Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja.	
Nadzor i kontrola	Ministarstvo, koordinator mjera - direktor Uprave za bezbjednost hrane, fitosanitarne i veterinarske poslove, operativna odgovornost - pomoćnik direktora za veterinarske poslove.	
Finansijski plan	Komponenta	Iznos u €
	Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja	1.380.000,00
	UKUPNO	1.380.000,00€